rijksuniversiteit groningen
2014 | 400 jaar

Magazine voor alumni en relaties
Nummer 4, december 2013

Broerstraat 5



In dit nummer:

Licht schakelt antibioticum aan
Beginnende leraren zijn kwetsbaar
Volkshuisvestersa lopen niet meer voorop
Noorderslag werd Europees podium
De krant die blijft

Brigit Toebes: ‘Grens tussen oorlog en vrede vervaagt’



Verder denken over leiderschap

Jezelf verdiepen. Geprikkeld worden op inhoud. Geïnspireerd raken. AOG School of Management lanceert twee nieuwe academische leergangen: Psychologie in Organisaties en Leiderschap in Sustainability.

De academische leergang **Psychologie in Organisaties** is voor managers en leidinggevenden die zich willen verdiepen in het gedrag van mensen in organisaties. Inzicht in complexe psychologische patronen biedt de fundamentele basis voor het versterken van leiderschap in het stimuleren van hogere prestaties en meer werkplezier.

De leergang **Leiderschap in Sustainability** biedt inzicht in de samenhang tussen economische, culturele en ecologische transities. Van daaruit vinden managers en professionals een vertrekpunt voor het formuleren van een strategie waarin duurzaamheid wordt gekoppeld aan concrete waarde voor organisaties.

Kijk op **www.aog.nl**

AOG school of management
amersfoort / groningen

Door u te laten kijken door een verscheidenheid aan academische brillen leert u verder te denken. Dat doen we met masterprogramma's en leergangen in bedrijfskunde, general management, HRM, talentontwikkeling, marketing en maatwerk. AOG School of Management is verbonden aan de

rijksuniversiteit groningen

Inhoud









› 4 **Humanitair oorlogsrecht ingehaald door de realiteit**
'De huidige wereld heeft behoefte aan nieuw, toepasbaar recht,' zegt Brigit Toebes, Rosalind Franklin Fellow bij de vakgroep Internationaal Recht.

› 6 **Sterken stelt**

› 7 **Alumnus in het buitenland: Portugal**

› 8 **Groot in het superkleine**
Wereldtopper Ben Feringa houdt de nanotechnologie flink in beweging.

› 10 **Alumnus schrijft boek**

› 11 **Ain Wondre Stad: Ruud Vreeman**

› 12 **'Straks wonen de armsten weer op een kluitje'**
Drie alumni uit het veld over mogelijkheden van moderne volkshuisvesting

› 14 **Alumnus schrijft verhaal: Die collegezaal**

› 15 **Succesvol gesjeesd door Noorderslag**
Gronings festival werd belangrijkste springplank Europese popmuziek.

› 16 **'For Infinity'**
Lustrumbode, nummer 7: Faculteit der Letteren

› 18 **'Gooi jonge docenten niet in het diepe'**
Zorgvuldige begeleiding van beginnende leraren kan veel ellende voorkomen.

› 20 **De krant verandert**
Hoogleraren Jeroen Smit en Michael Schudson houden vertrouwen in de journalistiek.

› 23 **Actief oud is Goud**
Gift for Infinity-project onderzoekt 'benefits' van vrijwilligerswerk door ouderen

› 24 **Flessenindustrie floreert door uitvinding**
Revolutionaire verbetering in de verpakkingsglasindustrie

› 25 **Column Tienke Koning**

› 26 **Fondsenwerving en Alumni Actief**

› 28 **Life Long Learning**

› 30 **Oraties, Portretten en Colofon**

› 32 **Alumni Achteraf: geneeskunde**

Foto voorkant Brigit Toebes, Rosalind Franklin Fellow bij Internationaal Recht
> FOTO > **STIJNTJE DE OLDE**

Redactioneel

De bekendste kerstvertelling, uitgezonderd het verhaal van het kindeke in de kribbe, is *A Christmas Carol* van Charles Dickens. Hierin vindt de vrek en misantroop Ebenezer Scrooge zichzelf als het ware opnieuw uit, modern geformuleerd. Scrooge wordt filantropisch en ziet dan de waarde in van gemeenschappelijk delen: niet alleen geld, maar ook aandacht, warmte, vriendschap.

In dit licht bezien is deze uitgave van de *Broerstraat 5* een echt kerstnummer, omdat er veel RUG-alumni en -onderzoekers in staan die in hun werk blijk geven van een bijzondere aandacht voor anderen. Een aansprekend voorbeeld is mensenrechtendeskundige Brigit Toebes, die de voorzijde van dit blad siert. Zij is Rosalind Franklin Fellow bij de RUG en gegrepen door de humanitaire kant van het internationale recht, in het bijzonder op het terrein van gezondheid. Daarbij is de in 2010 onverwachts overleden juriste Avril MacDonald een inspiratiebron.

En al staat organisch chemicus Ben Feringa aan de wereldtop met zijn baanbrekende werk in de nanotechnologie, hij houdt een goed oog voor de samenleving en weet immer tijd vrij te maken voor een ander. Deze maand promoveerde zijn honderste PhD-student. Ook onderwijskundige Michelle Helms-Lorenz ziet in het begeleiden van anderen een persoonlijke opdracht. Zij richt zich op beginnende leraren, die zonder extra aandacht van ervaren collega's grote kans hebben te mislukken voor de klas.

Maar ook menig lezer van de *Broerstraat 5* toont graag betrokkenheid. Daardoor kon onder andere de Burundese Messina Manirakiza met een beurs van het Eric Bleumink Fonds in Groningen studeren. En daardoor kan klinisch epidemioloog Ronald Stolk onderzoeken hoe ouderen actief en gezonder blijven als zij blijven participeren in de samenleving, bijvoorbeeld met vrijwilligerswerk. Dit onderzoek werd door het publiek bestemd tot de 'Gift For Infinity' aan de universiteit, in het kader van het lustrum dat wij in 2014 gaan vieren.

We wensen u fijne feestdagen en een actief en gezond 2014.

De redactie
redactieB5@rug.nl



Humanitair oorlogsrecht ingehaald door de realiteit

Hoe voorkom je dat een individu – slachtoffer dan wel dader – rechteloos is in een oorlog of in het grijze gebied tussen oorlog en vrede? Die vraag, hoe recht kan worden gedaan aan álle betrokkenen bij moderne conflicten, stond centraal in het werk van de in 2010 plotseling overleden Avril McDonald van de vakgroep Internationaal Recht. Ter gedachtenis aan haar leven is een boek gepubliceerd waarin haar voormalige collega Brigit Toebes samen met andere vakgenoten op zoek gaat naar het menselijke gezicht in het internationale recht.

'De grens tussen oorlog en vrede is aan het vervagen', zegt Brigit Toebes, Rosalind Franklin Fellow en universitair hoofddocent internationaal publiekrecht en mensenrechten. 'Vroeger speelden oorlogen zich voornamelijk tussen staten af. Moderne conflicten zijn echter kleiner dan de oorlogen van weleer, vinden meestal plaats binnen één land en krijgen het predicaat 'burgeroorlog' vaak zelfs niet. Het internationale humanitaire oorlogsrecht holt achter deze ontwikkeling aan.'

De opkomst van urban violence: gewapende criminele bendes in grote steden zoals Kaapstad en Rio de Janeiro maar ook het burgerconflict in Syrië zijn actuele voorbeelden van conflicten waarbij oorlogsrecht niet of slechts in beperkte mate geldt. Toebes: 'De huidige wereld heeft behoefte aan nieuw, toepasbaar recht voor het grijze gebied tussen oorlog en vrede'.

Syrië

Maar het is lastig het oorlogsrecht te moderniseren. Landen hebben liever niet dat het internationale recht ingrijpt in hun nationale situatie. Toebes: 'Veel staten willen niet dat criminelen en terroristen ook rechten krijgen, dat zou de aanpak namelijk extra lastig maken.'

In Syrië speelt zich op dit moment een humanitair drama

STELLING > *'Men leert door herhaling, dus men leert meer*

‘De huidige wereld heeft behoefte aan nieuw, toepasbaar recht voor het grijze gebied tussen oorlog en vrede’

van gigantische omvang af, pal voor onze ogen. Het aantal doden door de strijd in Syrië wordt volgens een recent rapport van Human Rights Watch geschat op 115.000. Ontelbaar meer mensen zijn op de vlucht, gewond of op een andere manier betrokken in de interne strijd die nu al ruim tweeënhalf jaar woedt. Toebes: ‘Omdat het een burgeroorlog is, is humanitair oorlogsrecht beperkt toepasbaar, ook omdat Syrië een belangrijk verdrag niet heeft geratificeerd. Een humanitaire interventie zouden de Verenigde Naties kunnen uitvoeren, maar daarover is politieke overeenstemming ver te zoeken. De internationale gemeenschap kan dus weinig meer doen dan machteloos toekijken terwijl er flagrante schendingen van het oorlogsrecht en mensenrechten plaatsvinden en het Syrische conflict geleidelijk aan internationaliseert.’

Avril Mcdonald

Een stem geven aan de vele anonieme slachtoffers van terrorisme en gewapende conflicten - juist dát stond centraal in het onderzoek van Avril McDonald, docent en onderzoekster in hetzelfde wetenschapsgebied als Toebes. McDonald overleed in 2010 onverwachts aan de gevolgen van een beroerte, op 44-jarige leeftijd.

McDonald was van oorsprong een Ierse journalist, maar had na enkele omwegen gekozen voor een academische carrière in het internationaal humanitair recht. Na haar loopbaan in de journalistiek – waarbij ze afwisselend in Dublin, Sydney en New York woonde – werd Den Haag haar woonplaats. Later woonde ze door de week in Groningen, waar zij vanaf 2004 verbonden was aan de rechtenfaculteit. Aanvankelijk gastdocent internationaal humanitair recht, kreeg de Ierse in 2009 aan de RUG een aanstelling als Rosalind Franklin Fellow; een positie die haar klaar moest stomen voor het hoogleraarschap. Zover zou het echter niet komen.

Afgelopen zomer verscheen een liber amicurom ter herinnering aan haar leven en onderzoek. Het boek *Armed Conflict and International Law: In Search of the Human Face* bevat bijdragen van vakgenoten die geschreven zijn in lijn met McDonalds centrale thema: het menselijke gezicht tijdens gewapende conflicten.

Toebes was als medesamensteller en -auteur betrokken bij het boek. Zij raakte in 1999 bevriend met McDonald, toen ze beiden in Den Haag werkten bij het T.M.C. Asser Instituut, een onderzoeksinstituut voor internationaal recht. Toebes: ‘Haar plotseling dood heeft heel sterke reacties opgeroepen, bij studenten, de vakgroep Internationaal Recht en zeker ook bij mij en bij andere vakgenoten. Ze was een heel bijzonder iemand, op veel manieren. Ze wist ontzettend veel en kon dit – met haar ervaring als journalist – op een goede manier uitdragen en opschrijven.’

Blackwater

McDonalds persoonlijkheid schemert door in haar zoektocht naar rechtsmiddelen voor slachtoffers van gewapende conflicten. Toebes: ‘Avril was een menselijk mens, onbaatzuchtig, warm, bescheiden, behulpzaam. Misschien dreef dat haar wel om dit op de problematiek van internationale conflicten toe te passen.’

Zo was privatisering van oorlogen een onderwerp waar McDonald veel onderzoek naar deed in Groningen. Toebes: ‘Privatisering zien we terug in alle facetten van de maatschappij. Ook tijdens oorlogen huren staten steeds vaker privélegers in. In Irak was het bedrijf Blackwater hier een bekend voorbeeld van. Zeventien onschuldige burgers werden in 2007 gedood door dit privéleger, maar de Amerikaanse overheid wilde er geen verantwoordelijkheid voor dragen.’

Toebes: ‘McDonald wees erop dat ook de militairen van Blackwater, deze ‘subcontractors’, niet in een vacuüm mogen terechtkomen, niet rechteloos mogen zijn. Iedereen in de strijd moet beschermd worden, zowel soldaten als burgers, dat was haar insteek. Ze wilde nieuwe rechtsmiddelen vinden voor de gaten in het huidige humanitaire recht om toch bescherming te bieden aan al de verschillende partijen.’

Medische neutraliteit

Sinds september 2013 is Toebes zelf Rosalind Franklin Fellow aan de RUG. Ze maakt deel uit van de sectie internationaal recht waaronder haar specialisatie International Health Law valt. Van huis uit mensenrechtendeskundige, richt Toebes richt zich in haar huidige onderzoek op de vraag wat het internationale recht kan betekenen voor de gezondheid van mensen wereldwijd: ‘Door mondialisering en verstedelijking verschuift de aard van gezondheidsproblemen van traditionele infectieziekten naar meer lifestyle gerelateerde ziekten zoals obesitas. Ook zijn er grote gezondheidsverschillen in de wereld en blijft een grote groep mensen vanwege armoede achter op de rest van de wereld. Die tweesplitsing zie je overigens ook tussen westerse landen en binnen Nederland zelf.’

In haar bijdrage aan het liber amicorum ter nagedachtenis van McDonald schrijft Toebes over de rol van artsen tijdens gewapende conflicten en over het belang van ‘medische neutraliteit’. Artsen moeten volgens haar ongestoord hun werk kunnen doen tijdens conflicten en dienen zelf ook onpartijdig te werk te gaan: het leven van een militair van de tegenpartij is immers even veel waard als die van zijn eigen partij. Geheel in lijn met de visie van McDonald op humanitair recht.

Brigit Toebes
(1969) studeerde rechten in Utrecht, waar zij in 1998 promoveerde bij het Studie- en Informatiecentrum Mensenrechten. Zij werkte onder meer als jurist bij het T.M.C. Asser Instituut en de Raad van State in Den Haag en als docent in Kopenhagen en aan de universiteit van Aberdeen. Sinds begin 2012 is zij verbonden aan de sectie Internationaal Recht van de RUG, waar zij per september 2013 benoemd werd tot universitair hoofddocent en Rosalind Franklin Fellow.

TEKST >
MARIANNE SEGERS
FOTO >
STIJNTJE DE OLDE

25 jaar Talencentrum RUG

Het Talencentrum RUG is al 25 jaar actief bij de ondersteuning van internationalisering binnen en buiten de universiteit. Van het leren van Nederlands als Tweede Taal (NT2) voor buitenlanders tot taal- en communicatietrainingen voor hen die elders gaan werken of studeren. Het centrum is uitgegroeid tot hét expertisecentrum voor taal- en cultuurtraining in het Noorden. Klanten zijn naast onderwijsinstellingen ook bedrijven, overheidsinstellingen en particulieren.
> www.rug.nl/talencentrum



FOTO ANP KIPPA / SANDER KONING

Coen Verbraak wint Sonja Barend Award

Aan Coen Verbraak (1965), alumnus geschiedenis 1993, werd op 14 oktober de Sonja Barend Award uitgereikt. Zijn gesprek met voormalig ABN AMRO-topman Rijkman Groenink in het programma Kijken in de Ziel was volgens de jury het beste tv-interview van het afgelopen seizoen. Voorafgaand aan deze in de zomer uitgezonden serie, over topondernemers, keek Verbraak al in de ziel van strafpleiters, artsen, voetbalcoaches en psychiaters. Voor de serie over psychiaters ontving hij in 2010 de Zilveren Nipkowschijf. Alle series zijn nog te bekijken op www.uitzendinggemist.nl. De vele interviews met bekende Nederlanders die Verbraak publiceerde in *VN*, *de Volkskrant* en *NRC* zijn te lezen op www.coenverbraak.nl.

Stine Jensen terug in Scandinavië

Deze herfst was Alumnus van het Jaar 2011, Stine Jensen, op tv met het vierluik Licht op het Noorden. In de serie bezocht zij achtereenvolgens haar geboorteland Denemarken, Zweden, Finland en Noorwegen. De kerstvakantie is wellicht een goede gelegenheid de afleveringen te bekijken via www.uitzendinggemist.nl. Jensen (1972) studeerde in Groningen af in de literatuurwetenschappen en de wijsbegeerte.

Verkeerde naam

Jasper de Weerd is de juiste naam van de fotograaf van de metro in Moskou op pagina 21 van het oktobernummer. De Weerd is eigenaar van Gusto Media en actief op de fotowebsite Flickr.



What next?

Vanuit Groningen vertrekken na hun bachelor jaarlijks ongeveer 250 studenten rechten, economie en bedrijfskunde naar het Westen, om er een master te volgen. Veel van die studenten doen dat omdat daar meer werk is. Omdat ze bijvoorbeeld aan de Vrije Universiteit dichter bij de Zuidas zitten. Bij de grote advocatenkantoren en banken.
Hoewel er weinig harde gegevens over bekend zijn, zullen ook studenten van andere studierichtingen om die reden vertrekken. Al zijn dat er vast heel wat minder. Bij een studie als geneeskunde speelt het helemaal niet, want die heeft regionale opleidingsplaatsen. En gelukkig zijn er wel degelijk studenten die vanuit het Westen naar Groningen komen. Zeker is echter dat we netto exporteur zijn. Op zich heb ik er geen moeite mee als een deel van onze studenten na het behalen van de bachelor vertrekt. Zeker niet als ze tevreden weggaan. Je zou het zelfs als reclame kunnen zien als ze in het Westen goede verhalen over Groningen vertellen. Bovendien hoort het vertrek van studenten nu eenmaal bij de huidige opzet van het wetenschappelijk onderwijs. Het besluit om het onderwijs in een bachelor en een master op te splitsen, is in 1999 genomen, in Bologna, door 29 Europese landen. Volgens dit besluit mogen studenten na het behalen van hun bachelor zelf een aansluitende master kiezen, waar die ook is. En vergeet niet dat het vertrek van studenten gecompenseerd wordt door buitenlandse studenten. Het aantal van hen dat een master aan de RUG volgt, neemt nog steeds toe.
Toch zou ik het mooi vinden als er meer studenten naar Groningen komen voor onze specialistische kennis. Voor masters die echt met ons onderzoek te maken hebben. Een mooi voorbeeld daarvan is Communication and Deafblindness, bij de Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen. Nergens in Nederland en in Europa wordt zo'n opleiding gegeven. Een master waarvoor studenten uit heel Nederland hier komen. Gebaseerd op unieke specialistische kennis. Meer dan we nu doen, zouden we ons op dat soort bijzondere opleidingen moeten gaan richten.
Tegelijkertijd zet het ons aan het denken dat er studenten vertrekken omdat ze elders een betere aansluiting met de arbeidsmarkt menen te hebben. Er is al een studierichting die een master overweegt die een half jaar langer duurt, om in dat extra halve jaar een link te leggen met de arbeidsmarkt. Daarnaast zijn we begonnen met het project NEXT, om studenten te ondersteunen bij het maken van bewuste keuzes die bijdragen aan hun (studie)loopbaan. We bouwen een digitaal platform dat de verbindende schakel zal zijn tussen de relevante netwerken en partijen. Op dat platform kunnen studenten binnenkort een eigen profiel aanmaken, en kunnen werkgevers een baan of stageplaats aanbieden. Ook u als alumnus kunt er gebruik van maken. Neem gerust contact op via next@rug.nl om over de mogelijkheden te spreken. Omdat het nuttig is voor uzelf, uw bedrijf of organisatie – dat spreekt voor zich – maar ook een beetje voor de RUG.



Prof.dr. Elmer Sterken
rector magnificus

Opgetekend door Edzard Krol.

STELLING > *'Of het glas half vol of half leeg is hangt wat mij*



‘Iedereen verklaarde ons voor gek’

Economie-alumnus Sjerp Martin (71) was directeur van de BNG Bank (Bank Nederlandse Gemeenten). Maar inmiddels bestieren hij en zijn vrouw de wijngaard Quinta de Religaes in Castelo de Paiva, Portugal.



‘Waarom een bankdirecteur wijnboer wordt? Ik had een mooie loopbaan in het bankwezen, maar mijn pensioen kwam in zicht. Ik wist dat ik niet alleen op golfbanen wilde rondhangen, op mijn handen zitten is niks voor mij. Maar wat dan? Dan zie je dat het leven van toevalligheden aan elkaar hangt. Want op een gegeven moment waren mijn vrouw en ik op reis in Portugal – dat deden we wel vaker – en belandden we op deze quinta, dez wijngaard. En toen bleek dat de eigenaren hem wilden verkopen.

Ik had geen kennis van wijnbouw toen ik begon. We dachten dat we wijn zouden maken voor vrienden en bekenden, maar dat hebben we al gauw laten varen: als je het doet, moet je het goed doen. Ik sprak met deze en gene, informeerde me overal. En het is voor een groot deel ook gezond boerenverstand. Vaak dachten de Portugezen: waar is die Nederlander nou mee bezig, dat kan toch helemaal niet? Maar de dingen die ik doe kunnen dus wél. Hier in Portugal hangt alles nog van connecties aan elkaar en doen mensen dingen al generaties lang op dezelfde manier. Dus denken ze dat dat de beste manier is om het te doen. Maar op een gegeven moment ontstaan er moderne technologieën, waarom zou je die niet gebruiken? Wij hebben dat wel gedaan.

Zo verbouwen we drie soorten wijn, waaronder Chardonnay. Die oogst je normaal in september, maar wij doen dat in augustus. Iedereen verklaarde ons voor gek. Maar de streek in Frankrijk waar de wijn vandaan komt, is veel minder warm dan hier. Dus als je daar bij ons in september pas mee aan de slag gaat, gaat dat voortijdig gisten. Je móet dus wel in augustus oogsten.

Drie jaar

Het duurt drie jaar voor een wijngaard goede wijn oplevert. We hebben de onze in 2006 aangeplant, en in 2009 leverde dat voor het eerst een bruikbare oogst op. Die heb ik ingestuurd naar Decanter, een internationale organisatie in Londen die wijn keurt. Ik wilde adviezen, hoe ik mijn wijn kon verbeteren. Maar tot mijn grote verbazing werden we meteen al onderscheiden. Die onderscheiding hebben we sindsdien behouden. Daar ben ik trots op.

Hoe lang ik hier nog mee wil doorgaan? Ja, dat is ook de vraag die mijn familie me stelt. Ik krijg soms verzoeken van andere quinta’s, of ik hen ook wil helpen. Het is prachtig wonen hier. Maar ik ben de zeventig gepasseerd, ik kan niet alles blijven doen. Als ik nu dertig, veertig jaar jonger was, dan was dat een ander verhaal. Toch heb ik geen spijt dat ik dit niet eerder heb gedaan. Ook aan mijn carrière vóór mijn pensionering heb ik veel plezier beleefd. Ik zeg altijd: ik ben na mijn pensioen een tweede leven begonnen, en waar dat eindigt, zie ik nog wel.’

Wilt u de Gift for Infinity-wijn van Sjerp Martin bestellen? Zie advertentie op pagina 31.

TEKST > **FRANKA HUMMELS**

Zijn nieuwste ontdekking is een antibioticum dat je met licht aan- en uitzet. Nieuwe moleculen maken geeft hoogleraar organische chemie **Ben Feringa** nog altijd een enorme kick. Hij sleutelt aan moleculaire motoren en zoekt naar katalysatoren die chemische reacties effectiever laten verlopen. Als onderzoeker behoort hij tot de wereldtop.

Groot in het superkleine



Het is sleutelen op nanometerschaal (een miljoenste millimeter). Al sinds de jaren negentig bouwt Ben Feringa aan moleculaire schakelaars en katalysatormoleculen. En met succes. In 1999 ontwikkelde hij met zijn team 's werelds eerste nanomotor: een molecuul dat een volledige draai om de as kon maken. Inmiddels draaien Feringa's nanomachientjes miljoenen keren per seconde in het rond. Zijn onderzoek is wereldwijd bekroond met tal van prijzen. Dit jaar nog sleepte Feringa een NWO TOP-onderzoeksubsidie van 780.000 euro binnen.

Gebroeders Wright

'Ik ben een moleculenbouwer', vertelt Feringa. 'Ik probeer slimme moleculen te maken. Op zich is een bewegend molecuul maken niet zo moeilijk, maar het gaat erom dat je het kunt bestúren, dat je controle hebt over wat er gebeurt. Hetzelfde geldt voor katalysatoren, moleculen die de ene stof helpen omzetten in de andere. Je wilt dat alleen dat éne product zich vormt en niet een ratjetoe van moleculen.' 'Eigenlijk wilde ik wiskunde studeren,' bekent Feringa. 'Maar ik had een waanzinnige goede natuur- en scheikundeleraar op de middelbare school die me enthousiast maakte voor de chemie. Tijdens mijn derdejaars-onderzoek kwam ik terecht bij de groep van Hans Wijnberg. Hij inspireerde me om originele dingen te doen, over grenzen te kijken. Daar maakte ik voor het eerst een nieuw molecuul. Dat gaf zo'n enorme kick: je eigen molecuul, je eigen wereld bouwen. Ik piekerde er niet meer over wiskunde te gaan studeren. Het zelf in elkaar zetten van moleculen in plaats van precies uitpluizen hoe de natuur het in complexe systemen doet, is soms ook nog eens heel effectief. Als je wilt leren vliegen, kun je ook beter naar het bouwwerk van de gebroeders Wright kijken, dan naar de nieuwste Airbus met z'n zes miljoen onderdelen.'

De nieuwste vinding van Feringa werd afgelopen september gepubliceerd in het toonaangevende tijdschrift *Nature Chemistry*. Het is een antibioticum met een 'aan-uitknop': in normale toestand is het onwerkzaam, maar door bestraling met UV-licht wordt het geneesmiddel aangeschakeld en werkzaam. Feringa: 'Aan antibiotica kleeft een belangrijk probleem: er ontstaat resistentie doordat ze in het milieu terechtkomen. Ons idee was: als je zo'n middel nou alleen aanzet op de plek waar de infectie zit, dan voorkom je dat er actieve medicijnen terechtkomen waar het onwenselijk is, zoals in het milieu. Maar ook in de darmen, waar de goede, nuttige bacteriën last hebben van een antibioticumkuur.'

Geluk

Het molecuul dat de onderzoeksgroep van Feringa ontwierp, is gebaseerd op het zogenaamde chinolon-antibioticum, dat in de apotheek verkrijgbaar is. Dat molecuul zit ruimtelijk zo in elkaar dat het geschakeld kan worden tussen twee standen. In de uit-stand – door chemici trans-stand genoemd – staan twee delen van het molecuul die essentieel zijn voor de werking, ver uit elkaar. In de aan-stand (cis-stand) staan ze juist dichtbij elkaar en werkt het antibioticum normaal. Feringa: 'Het is echt moleculair ontwerpen van het hoogste niveau. Maar we hebben ook wel een beetje geluk gehad. Binnen een jaar had promovendus Wim Velema het voor elkaar. Geluk heb je soms gewoon nodig.'

Feringa: 'Het mooie is nu dat het molecuul onder invloed van UV-licht aangaat en daarna uit zichzelf terugvalt naar de onwerkzame stand. Het antibioticum kun je dus met licht regelen, zodat je controle hebt over tijd en plaats. Stel je voor: je hebt een huidinfectie, je slikt een onwerkzaam antibioticum, vervolgens



FOTO JEROEN VAN KOOTEN

bestraal je de geïnfecteerde huid en alleen dáár werkt dan het medicijn. Dat zou geweldig zijn.’

Voordat deze ontdekking in de kliniek bruikbaar is, zijn er nog wel veel hindernissen te nemen, waarschuwt Feringa: ‘De weg naar een medicijn is nog lang, je bent zeker tien jaar verder. Nu moeten er stappen gemaakt worden. Wij doen de experimenten met simpele bacteriën; maar werkt het precies zo in hogere organismen? En, het aanschakelen gebeurt nu met ultraviolet licht, maar bij lange bestraling resulteert dat in DNA-schade. We gaan dus kijken of het ook lukt met zichtbaar licht of nog liever infrarood. Maar het allerbelangrijkste: het begin is er.’

Geweldige stap

De eerste toepassing ziet Feringa overigens in het wetenschappelijke onderzoek zelf: ‘Dat je biologische processen kunt schakelen met behulp van licht is een geweldige stap. Je zou bijvoorbeeld veel makkelijker op een niet-invasieve manier medicijnen kunnen testen of complexe processen leren begrijpen. Het bloedstollingproces bestaat bijvoorbeeld al uit wel tachtig chemische reacties, die als een netwerk met elkaar verbonden zijn. Als een medicijn dan ergens in dat proces aangrijpt, gebeurt er van alles. Om zoiets ingewikkelds te bestuderen zou het handig zijn wanneer zo’n route of medicijn tijdelijk aan- of uitgezet kan worden.’

Op de vraag wat zijn geheim is, met een onderzoeksgroep zo structureel tot de wereldtop te kunnen behoren, blijft het even stil. Dan: ‘Ik heb het privilege om met de meest getalenteerde jonge mensen, samen te werken. Het is een team van mensen uit achttien verschillende landen die op zoek zijn naar wetenschappelijke uitdagingen en denken: Wat is hier nou de échte vraag?

Er zijn vragen waarbij het antwoord en de route ernaartoe al nagenoeg bekend zijn. Het moet alleen nog even ingevuld worden. Maar helemaal aan de andere kant van het spectrum liggen de echte uitdagingen, waar de route onbekend is, waar je zelfs de vraag eigenlijk niet precies weet en het antwoord al helemaal niet. Dat zijn de meest spannende. Maar ook de moeilijkste. Tijdens die zoektocht vind je soms heel verassende dingen. Je moet bij dit – fundamentele – onderzoek je ogen onderweg goed openhouden en vooral niet te bang zijn de grenzen op te zoeken.’

TEKST > **DOUWE VAN DER TUIN**

Ben Feringa (Barger Compascuum, 1951) studeerde scheikunde aan de RUG, waar hij in 1978 ook promoveerde. Na een korte periode bij Shell keerde hij terug naar Groningen als wetenschappelijk medewerker. Sinds 1988 is hij er hoogleraar nanotechnologie en synthetische organische chemie. Feringa wordt gezien als een van de meest creatieve en productieve chemici ter wereld. Zijn werk is onderscheiden met tal van nationale – waaronder de Spinoza-premie in 2004 – en internationale prijzen. Alleen al in 2013 ontving hij de Lilly European Distinguished Science Award, de Marie Curie Medal en, in november in Japan, de Yamada-Koga Prize en de prestigieuze Nagoya gouden medaille. In 2008 werd hij tot Akademiehoogleraar benoemd door de Koninklijke Nederlandse Akademie voor Wetenschappen (KNAW), waarvan hij sinds 2011 vice-president is.

Uitnodiging oud-promovendi

In december is Ben Feringa voor de 100ste keer promotor. Dit wordt gevierd op **vrijdag 16 mei 2014** met ’s middags een symposium en ’s avonds een feest. Al Feringa’s 100 promovendi en hun partners zijn van harte welkom.
Opgave en informatie: 100promotions@rug.nl

Alumnus schrijft boek

Anneke Booij (1971) / farmacie 1995
Anneke, zorgen in de zorg
Borstkankerpatiënte en apotheker Anneke Booij geeft collegawerkers in de zorg eye-openers.
› www.medicijngebruik.nl › € 14,90

Mathijs Deen (1962) / Nederlands 1988
De wadden. Een geschiedenis
Tienduizend jaar landschap en bewoners van 'onze' waddeneilanden en de zee.
› www.thomasrap.nl › € 18,90

Perry ten Hoor (1967) / Nederlands 1991
Het ABC van regiomarketing
Op zoek naar de essentie van een plek. Handboek.
› www.vangorcum.nl › € 19,95



Klaas Koops (1949) / arbeids- en organisatiepsychologie 1976
Assens. Een stadsdialect
Wat spreekt een Assenaar? Bartjedrents? Een mengelmoes of een eigen stadsdialect?
› www.inboekvorm.nl › € 24,50

Jan Kraak (1941) / natuurkunde 1969
Hak, pak en zak
Traditionele joodse beroepen op het platteland van Noordoost-Nederland
› www.vangorcum.nl › € 19,95

Steffy Roos du Maine (1986) / internationale betrekkingen 2010
Van outsider tot Oud-Zuider – Hoe beklim je de sociale ladder?
'Handboek' over hoe een provinciemeisje uitgroeide tot de partygirl van Jort Kelder.
› Uitgeverijprometheus.nl › € 15,–

Aafke Steenhuis (1946) / Nederlands 1972
Winter in waterland (Een schaatshooglied)
Aafke Steenhuis beschrijft in een mozaïekachtig, lang gedicht een schaatstocht met haar geliefde.
› www.PhilipElchers.nl › € 19,50

Jan-Willem Tamminga (1977-2010) / geschiedenis en filosofie 2006
Ander Ongerief
Gebundelde teksten van een origineel en creatief denker.
› www.lindeboomconcepten.nl › € 22,50

Anton de Vries (1957) / onderwijskunde 1994
Duim omhoog
Tips voor coachende ouders in de sport
› www.gigaboek.nl › € 10,–

Meer intrigerende boeken van alumni vindt u op www.rug.nl/alumni/boek





VOORMALIGE TRIMBAAN BIJ DE ACLO, NU DEELS BEBOUWD

Ain Wondre Stad

‘In het eerste hoefde je geen corpsstudent te zijn’

‘Ik keepte in het eerste van Forward, de hockeyclub van Vindicat. Ik was geen lid, daar was ik te links voor. Een paar jongens van Forward kenden mij. In het Westen, waar ik vandaan kwam, keepte ik ook al in het eerste. Ze hadden gehoord: “Hé, Vreeman komt naar het Noorden.” Ze vroegen mij. Ik zei: “Oké, maar bij Vindicat ga ik niet.” Voor mij zijn de statuten veranderd. In het eerste hoefde je geen corpsstudent te zijn. Het opportunisme zegevierde.
We speelden op West-End in Vinkhuizen en trainden bij de ACLO op het Sportcentrum. Onze trainer was Pieter Tilstra, later directeur van het Sportcentrum. Hij was van de conditie. Op de trimbaan met toestellen naast de ACLO-kantine liet hij ons rondjes lopen. Bij elk rondje moesten we een toestel doen.
Nou ben ik niet voor niets keeper geworden. Ik heb een geweldige hekel aan duurtrainingen. Ik verzon smoesjes, dat er iets met mijn legguards was of zo. Pieter koppelde mij aan degene met de beste conditie. Dat was Hans Dijkstra, een pedagogiekstudent, de enige in heel Nederland die met zijn handen verkeerd om speelde. Die lulde maar door tijdens het lopen, terwijl ik het nauwelijks volhield. En Tilstra had een plezier!
Op de begrafenis van Tilstra, in 2011, was ons hele elftal aanwezig. Mannen van rond de zestig uit heel Nederland. Ze golfen nog met elkaar, maar daar heb ik niks mee.’

Groningen. Universiteit. Maar ook talloze straten, huizen, bruggen, pleinen waar herinneringen liggen. Bekende oud-RUG-studenten vertellen over hun speciale plek.



Ruud Vreeman (65); PvdA-politicus, nu waarnemend burgemeester van Groningen; eerder o.m. vakbondsbestuurder en burgemeester van Tilburg; studeerde arbeids- en organisatiepsychologie aan de RUG van 1969 tot 1974;

> speciale plek: voormalig trimbaantje bij de ACLO, waar hij trainde met de Groninger Studenten Hockey Club Forward

TEKST >
ELLIS ELLENBROEK
FOTO >
ELMER SPAARGAREN

‘Straks wonen de armsten weer op een kluitje’



NIEUWBOUW IN DE OOSTERPARKWIJK

FOTO ELMER SPAARGAREN

Wat is volkshuisvesting nog in dit land? Zijn woningcorporaties nog in staat sociaal zwakkeren een fatsoenlijk onderkomen in een leefbare wijk te bieden? Die vraag dringt zich op nu hun speelruimte na een aantal schandalen is ingeperkt en zij een flink deel van hun huurinkomsten moeten gaan inleveren. Wij vroegen de visie van drie professioneel betrokken alumni, onder wie twee ex-krakers.

Achterbuurten – in Groningen (en de meeste andere steden in Nederland) bestaan ze niet meer. Wat rest zijn 'plukjes' woningen, straten en huizenblokken waar je achter de voordeuren geheid 'doffe ellende' aantreft, zegt Pieter Bregman. Ooit, toen hij economie studeerde aan de RUG, was hij kraker. Nu is hij al jaren directeur-bestuurder van de Groningse woningcorporatie Nijestee.

Het bouwen en beheren van woonruimte voor mensen die gezien hun inkomen zijn aangewezen op huurtoeslag is sinds jaar en dag de primaire taak van corporaties. Zo realiseerde Nijestee in 2013 verspreid over de stad verschillende huurwoningen voor verslaafde ouders met kinderen, ruim dertig huurwoningen voor mensen met een ernstige lichamelijke beperking, een aantal koopwoningen en huurappartementen voor jongeren met autisme, een kleine driehonderd sociale huurwoningen voor jongeren en een multifunctioneel centrum. Een speciaal waarborgfonds stelt corporaties in staat voor dergelijke projecten tegen een lage rente geld te lenen. Zowel de kwaliteit van de huisvesting die via het Nederlandse corporatiesysteem wordt geleverd als de bijbehorende financieringsconstructie zijn internationaal gezien ongeëvenaard. Ook is de hoeveelheid door corporaties gebouwde onderkomens uniek: bijna eenderde van de woningvoorraad in Nederland bestaat uit de categorie 'sociale huur'.

Oosterparkwijk

Veel corporaties ontwikkelden de afgelopen twee decennia behalve woonruimte voor de minima ook koopwoningen en vrije sectorhuurwoningen voor de middeninkomens. Hun verzelfstandiging midden jaren negentig, gecombineerd met gunstige vastgoedprijzen en dus makkelijk te verkrijgen kredieten, maakte dat gangbaar en geaccepteerd.

Als gevolg van de crisis liep het aantal opdrachten en eigen plannen op dit gebied de laatste jaren echter flink terug, ondervond ook de baas van Nijestee. 'En inmiddels zijn deze nieuwbouwactiviteiten door nieuwe financieringsregels zo duur en risicovol geworden dat we ermee moeten gaan stoppen.'

Aan de ene kant is dat niet erg, vervolgt Bregman. 'Sober en doelmatig sociaal woningbeheer is nu eenmaal onze basistaak. Tegelijkertijd vinden we het jammer. Want we hebben veel wijken en buurten nu juist beter kunnen maken door óók te investeren in duurdere huur- en koopwoningen.'

Hij memoreert hoe de Groningse Oosterparkwijk in de jaren tachtig hard op weg was een getto te worden. 'Bijna niemand had er werk en veel mannen dronken bier op de stoep. Stel je eens voor hoe het was om als kind in zo'n omgeving op te groeien.' Daarom zijn we daar ook gaan bouwen voor mensen met een grotere beurs. En voor ouderen, want die vormen het cement van een wijk.'

Steeds in nauwe samenwerking met onder meer de gemeente en bewoners werd deze aanpak ook losgelaten op wijken als Vinkhuizen en Leeuwenborg. Dat heeft er volgens Bregman in twintig jaar tijd toe geleid dat mensen met lage inkomens 'tegen een betaalbare huur relatief prettig kunnen wonen'.

Dafjes

Bij dat laatste wil Marcel Tankink, ook een voormalige kraker, wel een kanttekening maken. De voormalig RUG-student geschiedenis is sinds tien jaar directeur van architectenbureau KAW en werkt veelvuldig samen met corporaties door het hele land. Zijn bureau heeft als missie: wijken en hun bewoners vooruit helpen, sociaal en fysiek. Evenals Bregman is Tankink een warm voorstander van gemengd bouwen. Maar vooral ook pleit hij ervoor om naoorlogse huurwoninkjes – van bepaalde typen rijtjeshuizen tot miezerige flats – veel sneller dan nu gebeurt te vervangen door nieuwbouw.

Tankink: 'We hebben in Nederland 2,3 miljoen sociale huurwoningen die grotendeels dateren van na de oorlog. De kwaliteit daarvan is in menig opzicht matig. Het zijn, zeg maar, Dafjes. Slopen ligt echter niet lekker bij bewoners en politiek. Daarom zetten corporaties vooral in op renovatie. Jammer, want huizen en buurten worden daar niet wezenlijk beter door. Dat bedreigt op den duur niet alleen het woongenot, maar ook de financiële situatie van de corporaties.'

Bregman bestrijdt dit laatste niet en erkent dat bewoners vaak weinig voelen voor vervangende nieuwbouw. 'Het is soms al lastig genoeg mensen ervan te overtuigen dat het goed is om woningen te verduurzamen. Terwijl hun energielasten daardoor bijna nul worden.'

Momenteel bezit en beheert Nijestee in de stad 14.000 huurwoningen. Haar financiële positie is volgens het jaarverslag 2012 'solide'. Toch valt het tegenwoordig niet mee corporatiedirecteur te zijn. Niet alleen verliest Bregman zijn positie als contribuant aan gedifferentieerde wijken. De sociale woonbedrijven mogen ook niet meer vooroplopen met maatschappelijke projecten die de kwaliteit van een buurt versterken, en daarmee de waarde van hun woningbezit. Dit strengere beleid is vooral een reactie op een reeks

> vervolg op pagina 13

Pieter Bregman (1959) is econoom. Hij was enige tijd leraar, deed wetenschappelijk onderzoek aan de TH Twente en werd toen actief binnen de volkshuisvesting en wijkvernieuwing. Sinds 1996 werkt hij bij Nijestee, vanaf 2000 als directeur-bestuurder.

Jan van der Moolen (1952) studeerde planologie en rechten en had daarna diverse functies binnen de sociale volkshuisvesting en het openbaar bestuur. Ook was hij bestuurslid van de PvdA. Van 1997 tot maart 2013 leidde hij het Centraal Fonds Volkshuisvesting. Momenteel is hij zelfstandig adviseur en speelt hij gitaar in twee bands.

Marcel Tankink (1960), alumnus geschiedenis, werkt sinds 22 jaar bij architectenbureau KAW, de laatste tien jaar als algemeen directeur. Het bureau heeft vestigingen in Groningen, Rotterdam en Eindhoven. Tankink leidt geregeld debatten en treedt op als spreker op het gebied van stedelijke vernieuwing.

> vervolg van pagina 13

misstappen in de corporatiewereld. Trefwoorden in de berichtgeving daarover uit de afgelopen jaren: megaprojecten, onverantwoorde financiële risico's, fraude, miljoenenverliezen, falende bestuurders, topsalarissen.

Affaires

Als directeur van het Centraal Fonds Volkshuisvesting leidde Jan van der Moolen (aan de RUG opgeleid tot jurist en planoloog) de afgelopen vijftien jaar het financiële toezicht op de corporaties. Sinds begin dit jaar liggen deze verantwoordelijkheden weer bij het ministerie, een direct gevolg van de affaires rond onder meer Vestia, Laurentius en Servatius. Van der Moolen, die als toezichthouder achteraf gezien 'scherper' had willen zijn, ook al had hij 'geen instrumenten', vindt dat de corporaties ten onrechte in de hoek van knoeiers terecht zijn gekomen. 'Het is vijftien, twintig keer goed mis gegaan. Dat is te veel, maar de sector telt 381 corporaties die over het algemeen vrij aardig presteren. We hebben het echt over incidenten zoals je die ook bij andere instellingen tegenkwam.'

Dat een aantal corporaties kon ontsporen had ermee te maken, zegt Van der Moolen, dat de corporaties na hun privatisering in 1995 'duizenddingendoekjes' werden. Waar marktpartijen bepaalde vastgoedklussen lieten liggen en gemeenten laks omgingen met leefbaarheidsopgaven, wisten de van oudsher sociaal bewogen maar nu ook ondernemende corporaties er vaak wel raad mee. Maatschappelijk betekende dat niet zelden winst, maar hier en daar liep het enthousiasme dus uit de hand en nam het ook malafide vormen aan.

Huurverhoging

Behalve door negatieve beeldvorming en een uitgekleed takenpakket worden de volkshuisvesters momenteel door nog iets anders geplaagd: de recent opgelegde verhuurdersheffing. Enerzijds is dat de bijdrage die de corporaties net als elke sector moeten leveren aan de vermindering van de staatsschuld. Anderzijds is de vordering bedoeld als prikkel om de stilgevallen (koop)woningmarkt weer in beweging krijgen. Om de heffing te kunnen ophoesten moeten corporaties de huren gaan verhogen. Mensen die gezien hun inkomen in een te goedkoop huurhuis zitten ('scheef wonen') zullen daardoor willen verhuizen, is de gedachte. Huurders die door hun lage inkomen níet kunnen verhuizen, maken zich momenteel echter grote zorgen over hun toekomstige woonlasten, zegt Bregman. Bovendien vreest hij dat er een tekort aan betaalbare woningen gaat ontstaan. Want om zijn organisatie financieel draaiend te houden kan hij minder bouwen en zal hij meer sociale huurwoningen in de verkoop moeten doen.

Van der Moolen noemt de door VVD-minister Blok bedachte heffing 'een ordinaire greep uit de kas'. En onrechtvaardig bovendien: 'Huurders moeten straks gaan bloeden om de koopmarkt te stimuleren. De opbrengst van zo'n heffing kan beter in de kwaliteitsverbetering van wijken en woningen worden gestoken.'

Marcel Tankink voorziet dat het aanpakken van scheef wonen tot minder gemengde wijken zal leiden: een deel van de rijkeren trekt weg. En voor mensen aan de onderkant van de samenleving zal er op woongebied juist minder te kiezen zijn, voorspelt Bregman. 'Zo krijg je op den duur wellicht toch weer veel arme mensen op een kluitje.'

TEKST > **ANNEMARIE KOK**

Alumnus schrijft verhaal

Die collegezaal

Ruim een maand woonde ik op kamers in de Oosterpoort, toen ik mijn debuut maakte als studente Rechtsgeleerd-heid. Het was maandag 4 september 2006, ik herinner het mij nog goed.

Met een herfstfrisse neus arriveerde ik die ochtend bij bioscoop Pathé, alwaar mijn eerste hoorcollege Algemene Rechtswetenschap zou plaatsvinden in een van de filmzalen. In mijn secuur uitgezochte kledij marcheerde ik de 'collegezaal' enigszins gespannen binnen. Vanuit de duisternis van de schemerende hoeken van de zaal heette een zestal sfeerlampen mij welkom. Ook klonk er muziek. De jazzy klanken van Take Five dwarrelden gemoedelijk door de ruimte. Een roodfluwelen stoel op de achtste rij van de tribune gebaarde mij zijn kant op te komen en ik gehoorzaamde.

Even dacht ik in een idyllisch schouwspel te zijn beland. In de theatrale atmosfeer van de zaal oogde eenieder rondom mij sereen, kwiek en proper. Als een jong konijntje plaatste ik mijn nog ongeschonden collegeblok met beleid op mijn schoot. Hoewel de klok negen uur sloeg, was professor Brouwer tot mijn verbazing nog nergens te bekennen. Het studentenjargon had ik niet bestudeerd en van het academisch kwartiertje was ik derhalve niet op de hoogte.

Plots was het moment echter daar en ontwaarde ik een vaag silhouet voorin de ruimte. De film begon te spelen met professor Brouwer in de hoofdrol. 'Hoe verder uw studie vordert, hoe harder de banken,' begon hij, waarna ik besloot met volle teugen van het privilege van de eerstejaarsstudent te genieten. De ritmische vitaliteit van het juridisch idioom maakte de gesproken woorden tot dekentjes, die mij geleidelijk aan deden wegzwijmelen in mijn stoel. Het tentamen Algemene Rechtswetenschap mondde uit in een herkansing.

We zijn zeven jaar verder. Het is maandag, zes uur in de ochtend. Amsterdam ontwaakt en mijn werk roept. De radio brengt Take Five ten gehore en ik waan mij terug in de tijd, in die collegezaal van toen.

Mathilde Broeks (1988) / Rechtsgeleerdheid 2011

Volgend thema: 'Het lustrum'

'Die collegezaal' was het thema waarover Mathilde Broeks en anderen (zie www.rug.nl/alumni/verhaal) hun verhaal schreven. Het thema voor het aprilnummer is **'Het lustrum'.**

Stuur uw verhaal van maximaal 350 woorden uiterlijk 1 maart 2014 naar redactieB5@rug.nl. De mooiste, leukste of meest intrigerende herinnering aan de studententijd in Groningen wordt geplaatst in *Broerstraat 5*. De overige inzendingen voor 'Alumnus schrijft verhaal' worden gepubliceerd op www.rug.nl/alumni/verhaal.



KYTEMAN & HIS ORCHESTRA FOTO MIKE BREEUWER

Muziekliefhebbers uit heel Europa staan al weer te popelen om naar Groningen af te reizen, waar van 15 t/m 18 januari de 28e editie van Eurosonic Noorderslag plaatsvindt. Peter Smidt, de creatief directeur, stond aan de wieg van het festival. Hij liet er zijn studie kunst en kunstbeleid voor schieten.

Succesvol gesjeesd door Noorderslag

Peter Smidt (54) is al vanaf de allereerste Noorderslag in 1986 betrokken bij het festival, dat toen nog een wedstrijd tussen Nederlandse en Belgische bandjes was. Tegenwoordig is hij creatief directeur van het tot Eurosonic Noorderslag uitgegroeide evenement. Het festival trekt zo'n 33.000 bezoekers naar Groningen en is traditiegetrouw binnen één dag uitverkocht. Smidt: 'Het is verreweg de belangrijkste springplank voor Europese muziekacts.'

Gesjeesd

Een aantal jaar na de oprichting werd Smidt door John de Mol sr. binnengehaald bij Buma Cultuur, waar hij nog altijd werkzaam is als genre manager pop & rock. Niet gek voor een gesjeesde student kunst en kunstbeleid. Hij werd geboren in Amsterdam, maar belandde in de jaren zeventig in Noord-Groningen, waar zijn ouders rust en ruimte zochten.

Na zijn schooltijd in Warffum en Groningen duikt hij in de Groninger muziekscene. Hij is zanger van punkbands als The Fuck Ups en Dark Ravens of Dance, en op zijn 22ste heeft hij bij piratenzender Libanon zijn eigen experimentele-muziekprogramma 'Groeten uit Moscow'. Organiseren, managen, promoten – Smidt is erdoor gefascineerd en blijkt er steengoed in. Zo was hij begin jaren tachtig de drijvende kracht achter multidisciplinaire happenings in zowel Amsterdam als Groningen. In 1984 zette Smidt het Grand Theatre aan de Grote Markt op zijn kop met het Gesammtkunstwerk 'Fusie'. Onderwijl werkte hij bij platenzaak Elpee – nog altijd gevestigd in de Oosterstraat – en hield hij zich bezig met de programmering van 'het Grand' en later de Oosterpoort. Studeren is er dan nog niet van gekomen, maar via toenmalig Oosterpoort-directeur Pim van Klink hoort hij over de dan net gestarte opleiding kunst en kunstbeleid (KKB) aan de RUG. Smidt schrijft zich per september 1984 in.

Spannende tijd

Zes jaar liep Smidt uiteindelijk op de letterenfaculteit rond, als zijn drukke agenda dat toestond. Hoewel hij KKB nooit afrondde, is Smidt nog altijd lovend over de opleiding. 'Van de colleges van bedrijfskundedocenten als Rob Julien en Hans Onno van den Berg heb ik nog steeds profijt!' Nog tijdens zijn studie ging hij aan de slag bij Buma Cultuur waar hij zich bezig mocht houden met het exportbeleid van Nederlandse muziek. Een onderwerp waar hij – met de juiste begeleiding – graag op had willen afstuderen.

Maar verder dan zijn propedeuse is Smidt uiteindelijk niet gekomen. In 1990 liet hij de universiteit voor wat die was, en stortte zich helemaal op de muziekindustrie. En daar zit hij nog steeds, met veel passie en plezier. 'Er gebeurt zoveel tegelijkertijd, op zoveel verschillende plekken. Vroeger was Paradiso belangrijk, nu zijn dat YouTube, Deezer en Spotify.' Persoonlijk hoogtepunt van het festival is voor de directeur dan ook het seminar, dat overdag plaatsvindt in de Oosterpoort: 'Daar buigen we ons in internationale panels onder andere over de vraag hoe artiesten op deze virtuele podia hun brood kunnen verdienen. We hebben nog nooit zo'n spannende tijd meegemaakt in deze branche.'

> www.eurosonic-noorderslag.nl

TEKST > **KIRSTEN OTTEN**

2014 | 400 jaar
rijksuniversiteit groningen

Lustrumbode RUG 400: één van de negen faculteiten aan het woord / nummer 7

FOR INFINITY

for infinity 400



SAMENSTELLING > **KIRSTEN OTTEN**

GRONDLEGGER STUDIE MODERNE TALEN

GRONINGEN / 17 NOV 2007

> Hij was in 1881 Nederlands eerste hoogleraar in een moderne taal. En nu is er een biografie *'Werk Maakt Het Bestaan Draaglijk'. Barend Sijmons 1853-1935* over de RUG-hoogleraar Duits, geschreven door dr. Inge de Wilde. Sijmons speelde in Groningen aan de universiteit onder meer een grote rol bij de ontwikkeling van de moderne-talenstudies; niet alleen die van Duits, maar ook van Engels en Frans. Toen hij na een lange carrière op zijn zeventigste met emeritaat ging, bleef hij nog aan als voorzitter van de Onderwijsraad.



PRIJS VOOR SCHILDERIJENVORSER

UTRECHT / 12 JUNI 1981

> In 1965 lukte het dr. Johan van Asperen de Boer voor het eerst met een omgebouwde militaire infraroodcamera de zwarte lijnen van schetsen zichtbaar te maken onder de verflagen van een schilderij. Vandaag ontvangt Van Asperen de Boer in Utrecht de Johannes Vermeerprijs reisde de Groningse 'natuurkundige onder de alfa's' met zijn apparatuur de wereld rond en toonde onder meer aan dat de schedel op het middeleeuwse schilderij De kruisafname van Rogier van der Weyden oorspronkelijk een zalfpot was. Tegenwoordig doet Van Asperen de Boer onderzoek aan de RUG naar vroege Venetiaanse

> *'In taal heeft het werkwoord de hoofdrol.'*
>
> **ROELIEN BASTIAANSE**
> HOOGLERAAR NEUROLINGUISTIEK, SPECIALISATIE AFASIE

> *'Wij leven in een bezeten wereld. En*

IN MEMORIAM JOHAN HUIZINGA (1872-1945)

Op 1 februari is in Rheden prof.dr. Johan Huizinga overleden. De internationaal vermaarde historicus werd geboren in Groningen, waar hij Nederlands en Oosterse talen studeerde en promoveerde op 'De Vidûsaka in het Indisch toneel'. Van 1905 tot 1915 was hij aan de RUG hoogleraar middeleeuwse en nieuwe geschiedenis. Na het overlijden van zijn vrouw in 1914 accepteerde hij een hoogleraarsaanstelling in Leiden. Huizinga's beroemdste boeken zijn *Herfsttij der Middeleeuwen* (1919) en *Homo Ludens* (1938). Ter ere van het driehonderdjarig bestaan van zijn alma mater schreef hij het gedenkboek *Academia Groningana*. Zijn werk viel ook buiten de universitaire wereld op, vanwege de uitstekende leesbaarheid en Huizinga's beeldend vermogen. Als wetenschapper en als mens was hij behept met een allesoverheersende waarheidsbehoefte. Zijn kritiek op de Duitse bezetter en het nationaalsocialisme kwam hem in 1942 op een aantal maanden gevangenschap te staan.



KORANVERTALER PLEIT VOOR IMAMOPLEIDING

GRONINGEN / 20 NOV 2004

> 'Nederland moet zo snel mogelijk een imamopleiding krijgen.' Dit stelt hoogleraar Koranwetenschappen veelvuldig opgevoerd als deskundige. In het wetenschapsprogramma van de RUG windt de Groningse geleerde zich op over de hijgerige manier waarop



voor zijn inmiddels geperfectioneerde infrarood-reflectografie. De afgelopen jaren

schilderijen in de onderzoeksgroep van kunsthistoricus prof.dr. Henk van Os.

wij weten het.'

JOHAN HUIZINGA
HISTORICUS, IN 1935



DE AFFAIRE VERMANING

GRONINGEN / 11 OKT 1987

> Vandaag is maaimachineslijper en amateurarcheoloog Tjerk Vermaning overleden. Vanaf 1965 zette Vermaning de Nederlandse archeologie op zijn kop met de ontdekking van drie Drentse vondstcomplexen uit het Midden-Paleolithicum. Plotsklaps was de bewoningsgeschiedenis van Drenthe met zo'n 40.000 jaar verlengd. Vermaning werd in eerste instantie geprezen, ook door de – ietwat sceptische – Groninger archeoloog H.T. Waterbolk. Deze stelde in 1973 Dick Stapert aan om op het materiaal te promoveren. Staperts meest verbijsterende conclusie: de werktuigen vertonen recente slijpsporen. Vermaning werd gearresteerd maar uiteindelijk vrijgesproken, omdat onduidelijk bleef of hij persoonlijk de kluit had belazerd of voor iemands karretje was gespannen. Ondanks hun scherpzinnigheid en gelijk, zijn Stapert en Waterbolk nog jarenlang van afgunst en laster beticht.



VAN MUZZEL TOT MUZZELKNOAL

GRONINGEN / NOV 2013

> Hoogleraar Groninger Taal en Cultuur Siemon Reker hoopt met een langlopend enquête-onderzoek via internet zoveel mogelijk elementen van het hedendaagse Gronings in beeld te krijgen. In een eerste enquête vroeg Reker de deelnemers bijvoorbeeld hun woonplaats in 'hun eigen' Gronings in te vullen – hetgeen reacties opleverde als Zeuvenhuizen, maar ook Zeuvmhuuzn. Vele Groningers hebben de enquêtes onder de naam 'Vroag en antwoord' online al ingevuld. Aan de vijfde ronde deden maar liefst achthonderd mensen mee.
Momenteel staat de zesde vragenlijst op www.hetverhaalvangroningen.nl.
Meedoen kan nog tot eind dit jaar.

Fred Leemhuis vanavond op tv in Adams Appel. Leemhuis is de auteur van de meest gelezen Nederlandse vertaling van de Koran. Sinds de moord op Theo van Gogh door Mohammed B. wordt de arabist door de media

de Nederlandse pers heeft gereageerd na de moord. 'De meeste moslims hebben net zo weinig op met extremisten als de andere Nederlanders,' zegt hij. (www.rug.nl/news-and-events/adams-appel/archief2004/afl47)

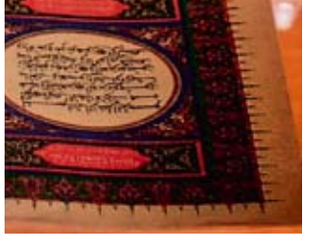

WETENSCHAP IN BEELD



Onderzoeksstation Arctisch Centrum op Spitsbergen.

DECAAN GERRY WAKKER / COMMENTAAR

Het zijn woelige tijden voor onze faculteit. Een drastische reorganisatie heeft deze zomer tot de opheffing van de talen Deens, Noors, Fins, en Hongaars geleid. Een groot gemis, maar gelukkig gaat er ook veel goed. Zo herbergt de faculteit drie bijzonder succesvolle onderzoeksinstituten en maar liefst vijftien bachelor-opleidingen – variërend van Geschiedenis en Kunsten, Cultuur en Media tot Minorities & Multilingualism, om maar wat te noemen. De faculteit focust zich op de mondiale arbeidsmarkt en actuele onderzoeksvragen. Dat vraagt om internationalisering en het up-to-date houden van het studieaanbod. Een deel van de opleidingen wordt nu al in het Engels aangeboden, met een grote diversiteit aan internationale studenten en stafleden als positief gevolg. Onze nieuwste opleiding is het bachelorprogramma Europese Talen en Culturen, waarin een moderne taal bestudeerd wordt in combinatie met taalwetenschap, literatuur- en cultuurwetenschap en (politieke) geschiedenis. Alles in een maatschappelijk en Europees perspectief. En er zit nog meer nieuws in de pijplijn. De ontwikkeling van opleidingen als Communicatie en Educatie (masterprogramma), East Asia Studies (masterprogramma) en Mediastudies (bachelorprogramma) is momenteel in volle gang. Leidinggeven aan zo'n veelvoud aan expertise, alle ruimte biedend voor onderwijs en onderzoek, is een prachtige uitdaging!



Het Nederlandse onderwijs staat voor een grote uitdaging. Rond 2017 gaan erg veel ervaren docenten met pensioen, terwijl onder beginnende leraren de uitval groot is. Onderwijskundige Michelle Helms-Lorenz probeert die trend te keren.

Gooi jonge docenten niet in het diepe

‘De basisvaardigheid van een leraar is dat hij orde houdt. Maar daarna pas begint het echte werk.’

Het vak van docent is moeilijk, erg moeilijk. Daar draait onderwijskundige Michelle Helms-Lorenz niet omheen. De afgelopen drie jaar deed ze op 62 middelbare scholen onderzoek onder beginnende docenten. De uitval onder hen is veel te hoog: van de jonge leraren verlaat 25 tot 30 procent binnen drie jaar de school waarop ze zijn begonnen. Ruim de helft van hen stapt zelfs helemaal uit het onderwijs.

‘We hebben echt een probleem’, zegt Helms. Om die reden kijkt ze samen met een collega of intensieve inwerktrajecten een einde kunnen maken aan dat grote verloop. Van 2013 tot 2019 wordt haar project landelijk uitgerold. De bedoeling is dat tachtig procent van de zevenhonderd middelbare scholen in Nederland gaat experimenteren met inwerktrajecten voor hun beginnende docenten. Tot nog toe is gebleken dat zij minder stress hebben dankzij die extra begeleiding. Bovendien krijgen de leraren allerlei vaardigheden sneller onder de knie: hun uitleg is helderder, ze dagen de leerlingen meer uit om zelf na te denken en helpen de leerlingen beter als ze iets niet snappen.

Tekort

‘De inwerktrajecten zijn cruciaal,’ zegt Helms, die verbonden is aan de lerarenopleiding van de RUG. ‘We hebben een tekort aan docenten en in het jaar 2017 piekt dat. Dan gaan er duizenden leraren met pensioen, veel meer dan er instromen. Bovendien moeten de vers afgestudeerde docenten het enorme verlies aan ervaring van de gepensioneerde leraren zien te compenseren.’ Een hele opgave, aangezien uit het onderzoek blijkt dat een docent pas na vijftien jaar voor de klas op de top van zijn didactische kunnen is . ‘Als je pech hebt, zitten jouw kinderen in die periode op de middelbare school en hebben zij te maken met of géén leerkracht of iemand die van straat geplukt is om een beetje de orde te handhaven.’

Diploma

Op dit moment biedt slechts 38 procent van de middelbare scholen een inwerktraject aan. In Nederland worden veel docenten dus in het diepe gegooid. Dat kan pijnlijke gevolgen hebben. Helms: ‘Je kunt je voorstellen dat beginners vaak heel jong zijn. Het duurt enige tijd voordat ze overwicht hebben op de leerlingen. En als díe het gevoel krijgen dat ze iemand de deur uit kunnen werken, wordt dat een machtsspel. En ja, dat is ontzettend gemeen.’

Dat de uitval onder beginnende docenten zo hoog is, komt ook door de vele ‘ongecertificeerde’ leraren. Zij vormen een kwart van het lerarenbestand: zij-instromers uit het bedrijfsleven, leraren in opleiding (LIO’s) en docenten die een vak geven waarvoor ze geen diploma hebben. Binnen deze groep leraren gaat het meeste mis. ‘Daar zit het grote pijnpunt,’ zegt Helms. Voor deze vele ‘docenten zonder papiertje’ bieden haar inwerktrajecten geen oplossing. Deze leerkrachten moeten gewoon een lerarenopleiding volgen, vindt zij. Dat kost hun maximaal twee jaar. Maar ook onder beginnende docenten met wél een diploma is de uitval te groot: 9 procent.

Jonge docenten die uitvallen, kunnen daar een psychi-

WWW.FOKSUK.NL



sche dreun van krijgen. Dat bevestigt onderzoeksmedewerker Wiepkje 't Hart, die veel 'exit-gesprekken' gevoerd heeft met vertrokken docenten. 'Je staat met je hele ziel en zaligheid voor die klas', legt zij dat uit. 'Je bent als persóón betrokken. En dan ga je twijfelen aan jezelf: klop ík nou niet? Maar soms zijn de omstandigheden gewoon niet veilig genoeg. Je bent zó kwetsbaar.'

Vaak klagen docenten die zijn afgeknapt over een gebrek aan steun van de schoolleiding. 't Hart haalt het voorbeeld aan van een jonge docente die vertelde dat onverwacht een mentor haar klaslokaal binnen kwam lopen, juist toen haar leerlingen onrustig waren. 'Toen zei die mentor tegen de klas dat als je je bij sommige docenten zo kunt gedragen, het niet betekent dat je dat ook moet doen. Door die opmerking ging hij eigenlijk aan de kant van die kinderen staan.' Los van dit soort akkefietjes kreeg deze beginnende lerares erg weinig ruimte om te sparren over de problemen waarop ze stuitte. 'Waar ze wel heel veel aan had, was het samen terugreizen met andere docenten; want daar spraken ze over alles wat er speelde.'

Geboren leraar

Maar waarom is dat vak van docent zo lastig? Dat weet Klaas van Veen, sinds november hoogleraar Onderwijskunde bij de lerarenopleiding, maar al te goed. In het verleden was hij zelf basisschoolleraar. 'Je hebt de mythe dat sommige mensen geboren leraren zijn. Die mensen staan makkelijk voor groepen en zijn sociaal heel handig,' vertelt hij. Zelf was hij ook zo iemand. Het lesgeven ging hem makkelijk af. Maar toen een begeleider van de opleiding langskwam, kreeg hij tot zijn schrik een onvoldoende. 'Hij zei tegen mij: "Je hebt volgens mij geen benul van wat die kinderen hebben geleerd en of ze überhaupt leren." Ik moest best lachen om wat hij zei, want hij had zó gelijk. Ik kreeg echt een knal voor mijn kop.'

'De basisvaardigheid van een leraar is dat hij orde houdt. Maar daarna pas begint het echte werk,' zegt Helms. Een docent moet heldere onderwijsdoelen hebben en de leerlingen kritisch betrekken bij de les die hij geeft. Maar hij moet de leerlingen ook op maat bedienen, omdat iedereen op zijn eigen manier leert. En ook moet hij ze leerstrategieën bijbrengen, zodat ze zelfstandig kunnen leren. Dat zijn complexe vaardigheden, die een leraar pas na jaren echt beheerst en waarop het inwerktraject voor jonge docenten van Helms is gericht.

Het huidige kabinet investeert miljoenen in de kwaliteit van het onderwijs. Maar volgens Klaas van Veen is het belangrijk dat docenten niet voor de voeten worden gelopen met al die goede bedoelingen. 'Het onderwijs gaat gebukt onder de connaisseurs die het allemaal wel even weten,' zegt hij. De inwerktrajecten van Helms zijn volgens de hoogleraar efficiënt. 'We sturen de docenten niet op cursus, we komen niet eindeloos in de klas langs, maar we komen een paar keer goed kijken en gaan daarna in gesprek. De meeste docenten pikken dat heel snel op. Daar hebben ze behoefte aan.'

TEKST >**JURGEN TIEKSTRA**



Michelle Helms-Lorenz (1966) studeerde enkele jaren geneeskunde aan de University of Orange Freestate in Zuid-Afrika. Vervolgens vertrok ze naar Nederland en studeerde ze psychologie aan de Universiteit van Tilburg. Na haar promotie werd ze postdoc bij het Gronings Instituut voor Onderzoek van Onderwijs (GION) van de RUG. Tegenwoordig is ze docent op de universitaire lerarenopleiding.

wisdom that "Wine is sunlight held together by water".' IZABEL DEVRIENDT, LETTEREN, 14 NOVEMBER 2013

Of de papieren krant nu verdwijnt of niet, de hoogleraren Michael Schudson uit New York en Jeroen Smit van de RUG zien een rooskleurige toekomst voor de journalistiek.

De krant verandert

Heeft de papieren krant nog toekomst? 'Zeker,' zegt Michael Schudson. Hij is hoogleraar geschiedenis van de journalistiek op de Columbia University in New York en ontvangt in het lustrumjaar een eredoctoraat aan de RUG vanwege zijn baanbrekende werk op het gebied van mediasociologie. 'Er gaat een hoop veranderen, maar ik zie geen aanleiding om te denken dat de papieren krant verdwijnt.'

'Als ik mijn dochter later vertel dat er vroeger elke ochtend duizenden mensen in de weer waren om dode bomen bij andere mensen door de brievenbus te duwen, zal ze me niet geloven,' zegt Jeroen Smit, in 2009 Alumnus van het Jaar en inmiddels hoogleraar journalistiek aan de RUG. In zijn oratie gaf hij de papieren kranten nog een jaar of zeven, misschien acht. 'Maar dat betekent niet dat het einde van kranten in zicht is, ze moeten alleen anders gaan werken.'

Schudson en Smit hebben een volstrekt andere visie op de toekomst van de journalistiek. Maar één ding hebben ze gemeen: ze zien die toekomst als rooskleurig.

Journalistiek handwerk

In de visie van Schudson gaan de ontwikkelingen langzaam en zijn ze weinig fundamenteel. Goed, door teruglopende advertentie-inkomsten zijn heel veel redacties fors geslonken. Zo fors, dat er in een aantal gevallen een minder goed product kan worden afgeleverd. Maar tegelijk met het afnemende enthousiasme van adverteerders was er ook een andere ontwikkeling, benadrukt hij. Die maakte het mogelijk om met minder mensen in de 'newsroom' toch kwaliteit te blijven leveren. Met internet is er zóveel informatie binnen handbereik gekomen, dat het journalistieke handwerk bijna niet meer vergelijkbaar is met twintig jaar geleden.

Champagne

Ook afstanden zijn minder belangrijk geworden. Hij noemt de journalisten die dit jaar de prestigieuze Pullitzerprijs voor 'national reporting' in de wacht wisten te slepen als voorbeeld. Dit team van de thematische website 'Inside Climate News' heeft geen kantoor, en de onderzoeksjournalisten wonen in verschillende steden. Schudson: 'Ze dronken champagne via conference call. Dat is misschien niet heel gezellig, maar ze hadden mooi wel gewonnen.' Het voorbeeld laat volgens hem bovendien zien dat goede journalistiek niet altijd veel hoeft te kosten.

Schudson denkt dat wat hij kern van de journalistiek noemt, verslaggeverij, niet onder druk staat. 'In de wereld bestaat misschien het beeld dat journalisten nu alles doen om het 'meest ge-emailde' artikel te schrijven. Dat kan waar zijn, maar dat willen ze dan wel met een steengoed verhaal. Het schrijven van berichten over dansende katten gaat vervelen.'

De omgeving waarin journalisten werken mag dan aan grote verandering onderhevig zijn, de motivatie van journalisten is nooit echt veranderd, denkt hij. Ook de manier waarop ze hun informatie presenteren is wezenlijk hetzelfde gebleven. 'Je mag dan tegenwoordig filmpjes op je websites kunnen zetten, maar in feite komt het nog gewoon neer op reportages en grote artikelen.'

Uit recent onderzoek dat Schudson deed, blijkt wel dat journalisten nu ándere informatie presenteren dan vijftig jaar geleden. Met zijn studenten onderzocht hij voorpagina's van een aantal grote Amerikaanse kranten, vanaf de Tweede Wereldoorlog tot nu. Daaruit blijkt voorlopig dat voorpaginaverhalen in de loop der tijd veel meer zijn gaan duiden. Vroeger vertelde zo'n verhaal vooral de feiten. Eerst is dit gebeurd, toen dat. Maar tegenwoordig zetten zulke artikelen ook de achtergronden en de mogelijke consequenties op een rij. 'Een goede ontwikkeling, lijkt me. Het is met de nieuwe middelen ook veel makkelijker geworden, natuurlijk. In feite zijn journalisten met minder geld hun lezers dus beter gaan bedienen.'

Cultuuromslag

Ook in de visie van Smit zullen er altijd journalisten blijven bestaan die vanuit een intrinsieke motivatie de onderste steen boven halen. Maar in zijn toekomstscenario is de kans dat ze hun bevindingen in de krant publiceren niet heel groot. Papier en de



FOTO WILL STEACY

Tentoonstelling **DEADLINE**

Fotograaf Will Steacy legde vier jaar lang de redactiekamers vast van de onafhankelijke Amerikaanse krant *The Philadelphia Inquirer*. De tentoonstelling DEADLINE bij Noorderlicht toont het dramatische gevecht van de krant om te overleven in het digitale tijdperk. Noorderlicht Fotogalerie, Akerkhof 12, Groningen; 30 november 2013-2 februari 2014, wo–zo, 12-18 uur; toegang gratis. www.noorderlicht.com

distributie ervan kunnen gewoon niet meer uit, denkt hij. Bovendien consumeren mensen hun nieuws steeds meer online; ze lezen niet meer per se wat de redactie van een krant of blad voor hen heeft uitgezocht. Journalisten moeten dus als de bliksem op zoek naar nieuwe vormen om het nieuws te brengen. 'Als het aan mij lag, zeiden alle hoofdredacteuren: "Vanaf nu leest iedereen die hier werkt de krant op zijn tablet." Dan weten ze hoe het voelt om het nieuws op die manier te vernemen, en kunnen ze daar ook met hun manier van werken rekening mee houden.'

Ook moet er een cultuuromslag komen. 'Op dit moment heerst op redacties nog het idee dat de papieren krant zaligmakend is. Dat internet maar tweede garnituur is. Maar straks is er dus alleen dat internet.'

Democratie

Veel mensen vrezen dat zonder traditionele media de democratie onder druk zal komen te staan, vooral lokaal. Wie controleert immers nog de macht? Smit begrijpt die angst. 'Het is belangrijk dat een wethouder twee keer per dag door een journalist wordt gebeld, zelfs als dat gesprekje niet tot een publicatie leidt. Dan weet zo iemand: er wordt op mij gelet.' Lokale en regionale kranten hebben echter steeds minder gelegenheid om het plaatselijke nieuws nauwgezet te volgen. Smit denkt dat daar nieuwe oplossingen voor kunnen worden gevonden. 'Bijvoorbeeld een constructie waarbij een derde wordt betaald door adverteerders, die mensen gericht kunnen benaderen, een derde door de lezers en een derde door de gemeente zelf. Als niemand het meeste betaalt, blijft het in balans en is de onafhankelijkheid gewaarborgd.'

Veranderingen omarmen

Juist bij de algemene verslaggeving waarvan Schudson denkt dat die de kern van de journalistiek vormt, zal er straks nauwelijks nog werk zijn, denkt Smit. Nu worden 'typische ANP-berichten' door verschillende mensen op verschillende plekken getikt: meerdere journalisten doen hetzelfde werk. Dat zal straks minder worden, denkt hij. 'In de toekomst is er juist werk voor specialisten. Zorg dat jij ergens alles van af weet. Als er dan nieuws op dat vlak is, maak jij het. En als zich iets voordoet, hoef jij je niet eerst in te lezen.' Dat geeft hij ook zijn studenten mee. En hij wil graag dat ze veranderingen – blijven – omarmen. 'Dat starre, die afkeer bijvoorbeeld voor internet, dat zie je bij deze jonge mensen niet. Ze vinden het leuk om over nieuwe dingen na te denken. En het is ook bijzonder. Dit is een generatie die verandering teweeg gaat brengen.'

Schudson vertelt zijn studenten iets vergelijkbaars. 'Nieuws en de wereld van het nieuws is niet statisch. Jullie mogen dat dus ook niet zijn.'

TEKST > **FRANKA HUMMELS**



Michael Schudson (1946) is een vooraanstaand mediasocioloog. Hij studeerde sociologie in Harvard en promoveerde er. Hij schreef boeken over de Amerikaanse media, reclame, populaire cultuur en Watergate en ontving in zijn loopbaan vele wetenschappelijke prijzen. Hij is op dit moment hoogleraar aan de Columbia University in New York, waar hij geschiedenis van het nieuws doceert. Tijdens het lustrum in 2014 ontvangt hij aan de RUG een eredoctoraat.



Jeroen Smit (1963) studeerde bedrijfskunde aan de RUG. Hij werkte onder meer bij het *Financieele Dagblad*, *Algemeen Dagblad* en *FEM business*. Zijn boeken over het Aholdproces en de val van ABN-Amro werden alom geprezen. Dat laatste, *De Prooi*, is in een driedelige tv-serie gegoten en afgelopen herfst uitgezonden door de Vara. Smit was in 2009 Alumnus van het Jaar van de RUG en is er inmiddels hoogleraar journalistiek. www.jeroensmitenzo.nl

van meningsuiting, alles zeggen wat je denkt is verbale incontinentie.' JUSTIN DRUPSTEEN, ECONOMIE EN BEDRIJFSKUNDE, 28 NOVEMBER 2013

rijksuniversiteit groningen
2014 | 400 jaar

for infinity
400

ik ben (bijna) jarig
kom je ook?



Terug naar de RUG!

for infinity

Schrijf je in op rug400.nl en zoek je studiegenoten weer op.

13 t/m 15 juni 2014
alumniweekend

ontvangst | lunch | roeien | tentoonstellingen
diner | maskerade | slotfeest | aletta de musical
studentenverenigingen | sportverenigingen
rondleidingen

www.rug400.nl



FOTO JIRI BULLER / HOLLANDSE HOOGTE

for infinity 400

Actief oud is Goud

Ronald Stolk gaat namens de RUG de maatschappij een *Gift for Infinity* geven, een cadeau met eeuwigheidswaarde. Het onderzoeksvoorstel 'Actief oud is Goud' van de hoogleraar klinische epidemiologie werd afgelopen september door het publiek met een ruime meerderheid van de stemmen verkozen.

Ter ere van de vierhonderdste verjaardag van de RUG kon het publiek afgelopen september stemmen op drie onderzoeksvoorstellen, op het gebied van recht, zorg en energie. Welk onderzoek zou de *Gift for Infinity*, een cadeau met eeuwigheidswaarde, mogen worden? Het project 'Zorg voor de toekomst: Actief oud is goud' van Ronald Stolk en zijn team kreeg bijna de helft van in totaal achtduizend stemmen. Gevraagd of hij trots is op zijn daverende overwinning, zegt de hoogleraar klinische epidemiologie met een twinkeling in zijn ogen: 'Ik had niet anders verwacht. Ik ga zo'n wedstrijd alleen aan als ik weet dat ik kan winnen.'

Up-to-date

Ook Nynke Smidt, universitair docent epidemiologie, kijkt er niet van op dat 'Actief Oud is Goud' op zoveel stemmen kon rekenen. 'Gelukkig en gezond oud worden is een onderwerp dat ons allemaal aangaat. Oud worden, er is geen ontkomen aan.' Ze verduidelijkt: 'Ons onderzoek gaat niet over zorg in de medische zin van het woord, het gaat over gezond en gelukkig oud worden. Wie op oudere leeftijd thuis gaat zitten, verpietert. Achter de geraniums worden de hersenen minder geprikkeld. Sociale interactie is belangrijk, net als up-to-date blijven en een maatschappelijke functie hebben. Voor ouderen is het essentieel dat zij het gevoel hebben er nog toe te doen.'

Met geld van het publiek stellen Stolk en zijn team een promovendus aan, die hun cadeau voor de toekomst gaat uitvoeren. Maar wat gaat hij of zij precies onderzoeken? Stolk: 'We leven langer en weten dat maatschappelijke participatie bijdraagt aan gezond ouder worden. Er zijn grote individuele verschillen als het gaat om maatschappelijke participatie. Wij willen onderzoeken waarom de een wel en de ander niet blijft meedoen. Wat bepaalt bijvoorbeeld of iemand vrijwilligerswerk gaat doen?'

Vrijwilligerswerk

Met de dataverzameling voor 'Actief oud is goud' beginnen de onderzoekers niet bij nul. Ze gebruiken het Lifelines-onderzoek waarvan Stolk wetenschappelijk directeur is. Dit langlopende onderzoek volgt sinds 2007 een kleine tien procent van de Noord-Nederlandse bevolking. Deelnemers staan biomateriaal af en vullen vragenlijsten in over onder meer werk, leefstijl en ziektegeschiedenis. Dat levert een dataset op die uniek is in de wereld.

Stolk: 'Binnen het Lifelines-onderzoek beschikken we over een vat vol data. We weten al het een en ander over de levensloop van onze deelnemers. Met financiering uit de *Gift for Infinity* gaan we een antwoord zoeken op nieuwe onderzoeksvragen. Zo willen we bijvoorbeeld vragenlijsten toevoegen over vrijwilligerswerk. Dat geeft inzicht in de vraag of maatschappelijke inactiviteit samenhangt met ziekte.'

Cadeau

Op vrijdag 23 mei 2014 vindt het *Gift for Infinity*-evenement plaats op het plein voor het Academiegebouw, de Broerstraat. Tijdens dit publieksevenement en via crowdfunding, wordt zoveel mogelijk geld ingezameld voor 'Actief oud is goud'. Als cadeautje aan de jarige RUG kan het publiek een financiële bijdrage leveren waarmee dit onderzoek kan worden uitgevoerd. Hoe meer geld, hoe groter het onderzoek en hoe groter dus ook de *Gift for Infinity*.

Nynke Smidt: 'Met deze studie willen we uitzoeken welke factoren bepalen dat mensen actief blijven meedoen in de maatschappij. Afhankelijk van die uitkomsten kunnen we tools ontwikkelen. Als we kunnen vaststellen hoe ouderen langer actief, gezond en gelukkig kunnen blijven, vind ik dat een fantastisch cadeau voor de eeuwigheid.'

> www.rug400.nl/giftforinfinity

TEKST > **HINKE HAMER**



Flessenindustrie floreert bij uitvinding natuurkundige

Joop Dalstra (56), alumnus natuurkunde, deed een uitvinding die een revolutie heeft teweeggebracht in de glasverpakkingsindustrie:

Dagelijks worden over de hele wereld miljarden glazen flessen en potten gebruikt. Voor de industrie die dit 'containerglas' fabriceert, is er één heilige graal: een perfect productieproces. Van oudsher is de glasindustrie gewend aan grote uitval tijdens de productie, soms wel tot 40%. Deze 'misbaksels' worden weliswaar opnieuw gesmolten, maar het zadelt de glasindustrie toch op met extra kosten. Nog erger is het als materiaal met verborgen gebreken in de productieketen belandt: denk aan ellende met exploderende flessen cola of knappende potten chocoladepasta. Bovendien mogen flessen en potten absoluut geen splinters of scherpe randjes hebben, niet alleen vanwege consumentveiligheid, maar ook om dure rechtszaken te vermijden.

Een uitvinding van Joop Dalstra bracht een revolutie teweeg in de glasverpakkingsindustrie. Hij bedacht een technologische toevoeging aan het productieproces waardoor het uitvalpercentage gereduceerd kan worden tot wel 2 à 3 procent. En de kwaliteit van het glas is uitstekend. De vinding maakt gebruik van het gegeven dat elk heet voorwerp infrarood-straling uitzendt. Sensoren kunnen deze warmtestraling meten: Hoe meer glas, des te meer straling. Zo kunnen afwijkingen in de dikte meteen heel precies worden opgespoord en zelfs voorkomen.

Het Groningse bedrijf XPAR Vision, waarvan Dalstra Chief Scientific Officer is – het management laat hij over aan de CEO – brengt deze technologie op de markt, met onstuimig succes. 'XPAR begint zelfs een soort kwaliteitsnorm te worden. Steeds meer producenten willen alleen flessen en potten die zijn gecontroleerd met onze technologie,' aldus Dalstra. Partner is de Italiaanse onderneming Bottero Glass Technologies, die machines voor de glasindustrie maakt.

Goud

Hoe is het zo gekomen? Dalstra voltooide zijn studie natuurkunde aan de RUG in 1988 en werkte aansluitend in Groningen bij het universitaire Centrum voor Technische Informatica (CTI). Het CTI fungeerde als een researchafdeling waar bedrijven opdracht konden geven om een oplossing voor technische problemen te krijgen. Dalstra hield van zijn werk als uitvinder-onderzoeker, maar het beviel hem steeds minder dat de doorontwikkeling van eigen ideeën elders gebeurde; of zelfs nooit tot stand kwam. 'Alsof je je 'lovebaby's' steeds ter adoptie moet afstaan.'

Toen Dalstra de mogelijkheden inzag van de infrarood-sensortechnologie, wist hij dat hij goud in handen had en vroeg een patent aan. Hij nam ontslag en vond een investeerder in collega Albert Jan Postma, alumnus en voormalig hoofddocent bedrijfskunde bij de RUG. In 1999 startte Dalstra het eenmansbedrijf XPAR Vision, dat werd ondergebracht in de lege BV van een beleggingsclub. (De naam is een acroniem voor 'ik spaar'.) Nu is het een onderneming met 22 medewerkers, een omzet van 12 miljoen euro en contacten over de gehele wereld. 'We zitten overal, behalve op de Noord- en Zuidpool,' vertelt Dalstra.

Ons bedrijf richt zich ook verder op innovatie, zoals vermindering van energiegebruik in de glassector. Een doel is minder grondstof te gebruiken, wat flink scheelt in brandstof tijdens productie en transport. 'Flessen zijn al een stuk lichter geworden dan vroeger. Wat dat betreft zeg ik voor de grap wel eens dat XPAR medeverantwoordelijk is voor het comazuipen: je kunt nu meer kratjes bier meenemen naar huis.'

TEKST > **GERT GRITTER**

STELLING > *'Je hoeft geen Apple-fan te zijn om een hekel te*

Passie voor wetenschap



Hoe breng je als wetenschapper de passie voor je vak over op het publiek? Hoe zorg je dat mensen worden geraakt door wat jij doet? Hoe realiseer je vertrouwen? Is dit wel mogelijk voor fundamentele wetenschap? Lastige vragen! De wetenschapper is zo vervuld van z'n werk en zo gewend aan het onderrichten van studenten, dat de neiging ontstaat het publiek 'dood te gooien' met details en bakken informatie. Helaas haakt het doorsnee publiek dan af. Geen interesse, denkt de wetenschapper. Waar heb'ie het over? denkt het publiek. Hoe moet het dan? Fondsenwervers weten (*Filanthropium*) dat ze hun publiek in het hart moeten raken. Dit moet snel, geraffineerd, zonder goedkoop sentiment, oprecht en onontkoombaar, verpakt met wat humor en een grammetje gemeend verdriet. Gaat het goed, dan wordt bereikt dat 'het publiek' verandert in donateurs die na hun gift een warm gevoel ervaren. We zagen dit weer tijdens de 555-actie voor de Filippijnse tyfoonslachtoffers. Kan dit wel met wetenschap? Is wetenschap niet te droog, te afstandelijk en te ingewikkeld voor het grote publiek? Onze universiteit vroeg deze zomer aan het publiek om vragen te stellen aan de wetenschap. Honderden vragen kwamen er binnen. Wetenschappers boden oplossingen. Hieruit werd eentje gekozen die straks, door het publiek gefinancierd, tot een oplossing wordt uitgewerkt. Voor 'de vraag' en 'de oplossing' is bij het publiek ondertussen al een vonkje tot ontbranding gekomen. Binnen onze universiteit wordt echt bijzonder en fascinerend onderzoek gedaan. Er is zoveel, het is zo mooi, zo bijzonder, maar helaas een beetje verborgen. Het Ubbo Emmius Fonds probeert een deel van dit onderzoek voor alumni te ontsluiten en u een kijkje te geven in de snoepzak van onze universiteit. De tentoonstelling rond de Dode Zeerollen, de onderzoeken naar de genetische oorzaken van verouderingsziekten en naar astma bij kinderen, de ontwikkeling van nieuwe materialen voor het opwekken van energie, de bijdragen aan de oplossing van het hongerprobleem in de armste landen, enz. enz. Het zijn allemaal pareltjes waarvoor zeer gepassioneerde wetenschappers wereldprestaties leveren en waaraan onze alumni bijdragen. De passie van een wetenschapper is bijna altijd gericht op het vinden van oplossingen waar wij allemaal veel aan hebben. Het maakt ons beter, houdt ons gezonder, bespaart ons geld, spaart de natuur, biedt nieuwe kansen, maakt dingen mooier en beter, geeft inzichten, opent perspectieven. Het zijn eigenlijk helden, onze wetenschappers!

Tienke Koning is directeur van het Ubbo Emmius Fonds

Scriptieprijs matchfixing voetbal

Pieter-Jan Ezenga (1984) heeft de Prof.mr. N.J.P. Giltay Veth Scriptieprijs 2012 van de Vereniging voor Sport en Recht gewonnen voor zijn scriptie *De toekomst van voetbal op het spel? Onderzoek naar het verband tussen match-fixing en online gokken in het betaald voetbal*. De prijs werd al in maart uitgereikt, maar aanzwellende geruchten over het Nederlandse voetbalcircuit houdt het onderzoek actueel. Ezenga studeerde in 2012 af als jurist en is momenteel management trainee bij Lidl.

Wetenschappers in Unifocus

Wilt u Ben Feringa nu wel eens zien praten of zijn promovendus horen vertellen over hun nieuwe aanschakelbare antibioticumuitvinding? Of wilt u een filmpje zien over de Dode Zeerollen, waarover *Broerstraat 5* in het vorige oktobernummer berichtte? Grasduin dan eens op www.unifocus.nl. Door onder de knop 'zoeken' een trefwoord in te vullen krijgt u allerlei door de RUG geproduceerde filmpjes aangereikt. U blijft kijken.



Wetenschapstruck RUG 1000ste rit

Maandag 25 november maakte de 'Jouw energie van morgen' truck, ook bekend als de RUG Discovery truck, zijn 1000ste rit. Sinds 2005 bezoekt de Groningse wetenschapstruck zo'n 120 scholen en evenementen per jaar. Het doel is met een mix van practica, theorie en oriëntatie op hun studiekeuze bij jongeren aandacht te vragen voor techniek en wetenschap in de maatschappij en te wijzen op studiemogelijkheden aan de RUG. Aan de verdubbeling van de studenteninstroom bij de Faculteit Wiskunde en Natuurwetenschappen zal de truck, die zelfs meermalen per jaar wetenschaps- en techniekfestivals in het buitenland bezoekt, zeker hebben bijgedragen.

Executive Master Finance and Control Energy Industry

Professionals who want to enhance their financial career in the energy industry can now apply for the Executive Master of Finance & Control for the Energy Industry (EMFC-EI). The EMFC-EI is a prestigious executive programme offered by the University of Groningen, in cooperation with the Energy Delta Institute (EDI) and PwC. It prepares participants for senior financial professional positions within the energy industry and for the challenges of financially managing an energy business in a dynamic but complex internal context.



The registration is now open for the third edition that will start in June 2014. The programme includes site visits to international energy hubs such as Groningen, Moscow, Rio de Janeiro, Houston and Doha.
More information and registration:
> www.rug.nl/feb/emfc-ei

hebben aan Microsoft-producten, pogen een figuur op te maken in Office is voldoende.' MARTIJN HOEKE, MEDISCHE WETENSCHAPPEN, 28 OKTOBER 2013

Eric Bleumink Fonds

FOTO GERHARD TAATGEN



Messina Lauretta Manirakiza

Steun ook talentvolle studenten uit ontwikkelingslanden

Maak een gift over op
NL 80 ABNA 0563098961
t.n.v. Stichting Ubbo Emmius Fonds,
inzake Eric Bleumink Fonds.

Eric Bleumink Fonds
Postbus 72
9700 AB Groningen,
(050) 363 7595
bleuminkfonds@rug.nl
www.rug.nl/ebf

‘In Groningen heb ik een nieuwe wereld ontdekt’

Messina Lauretta Manirakiza (Burundi, 1986) is een van de studenten die in september 2013 dankzij een beurs van het Eric Bleumink Fonds aan een studie in Groningen konden beginnen. Ze wil de mensenrechten en het bestuur in haar land verbeteren. Dus ging ze een LLM International Economic and Business Law volgen.

Sinds enkele jaren lijkt het de goede kant op te gaan met Burundi. Het land, een van de armste ter wereld, was na de verkiezingen in 1993 ruim tien jaar verwikkeld in een zeer gewelddadige burgeroorlog. Burundi kampt nog steeds met veiligheidsproblemen, schendingen van de mensenrechten en een zwak sociaal-economisch bestuurssysteem.

Oorlog

Messina: ‘Door de burgeroorlog is mijn land ontwricht, ook de universiteit. Gelukkig gaat het nu beter, maar tot enkele jaren geleden was er een ernstig tekort aan middelen en verlieten veel goedopgeleide docenten het land. Daarom heb ik mijn opleiding aan de universiteit in Rwanda gevolgd. Daar duurde de oorlog korter en is de opbouw al langer bezig. Studeren in Rwanda is duur. Mijn moeder, die ook jurist is, heeft voor mij een lening moeten afsluiten. Maar ik ben blij dat ik die kans heb gehad. Rwanda is tweetalig, zodat ik naast Frans ook Engels leerde. En het heeft een gemengd rechtssysteem met zowel common law als Romeins recht. Dat is voor een jurist heel leerzaam.

Ik heb altijd interesse gehad in mensenrechten. Tijdens mijn stage gaf ik juridisch advies aan kindsoldaten in Burundi. En ik heb gewerkt bij de Justice and Peace Commission in een project rond seksueel geweld tegen vrouwen. Door familieomstandigheden moest ik in 2011 terug naar Rwanda. Ik kwam terecht bij een advocatenkantoor dat gespecialiseerd is in bedrijfsrecht. Eerst leken mensenrechten en bedrijfsrecht me twee heel verschillende zaken. Maar al snel zag ik dat beide een belangrijke rol spelen in de ontwikkeling van een land. Duidelijkheid op het gebied van belastingen, investeringen, eigendom, handel en arbeidsrecht is essentieel voor een gezonde, internationale economie. En dat is weer een basis voor een politiek systeem dat mensenrechten respecteert en goed bestuur nastreeft.’

‘Burundi heeft een enorme behoefte aan goed opgeleide mensen, gespecialiseerde juristen, mensen die nieuwe strategieën kunnen ontwikkelen en uitvoeren. Daar wil ik deel van uitmaken. Daarom wilde ik zo graag verder studeren in Europa. Ik had veel over Nederland gehoord. Het heeft een intensieve onderwijssamenwerking met Rwanda en veel van mijn docenten hebben er een opleiding gevolgd.

Groningen

Bij de RUG was de informatie over de studie het duidelijkst en de mensen van het International Office waren enorm behulpzaam. Dus Groningen is het geworden. Maar zonder beurs had ik hier nooit kunnen studeren.

Ik heb hier een nieuwe wereld ontdekt. In mijn land hebben veel mensen de neiging hun open geest en creativiteit te verliezen. Door al die jarenlange conflicten denken ze dat de situatie niet te veranderen is. Hier in Groningen zie ik elke dag, elke minuut, dat een samenleving wél goed kan functioneren. Dat je verschillende visies gewoon met elkaar kunt delen. Dat vrouwen les kunnen krijgen en een invloedrijke positie kunnen hebben. Dat je dromen bewaarheid kunnen worden. Ik leer ook veel op mijn vakgebied. In Europa is er bijvoorbeeld veel meer jurisprudentie en zijn er veel meer praktijkvoorbeelden hoe je de rechtstheorie kunt toepassen. Dat is erg leerzaam.’

TEKST > **BERT WOLFKAMP**

STELLING > *‘The popularity of Dutch coffee “waardepunten” is entirely irrational.’* OLMO GONZÁLEZ MAGAÑA,

Alumnus van het Jaar 2014

Het is inmiddels een traditie: de verkiezing van de Alumnus van het Jaar. Ook in het lustrumjaar 2014 kunt u een alumnus opgeven die:
- een bijzondere bijdrage heeft geleverd aan de maatschappij, de wetenschap, sport of cultuur;
- een inspiratiebron is voor anderen;
- én geldt als een verdere belofte voor de toekomst.

In voorgaande jaren ging de eervolle titel van Alumnus van het Jaar naar Wim Pijbes (2013), Matthijs Bierman (2012), Stine Jensen (2011), Jelle Brandt Corstius (2010) en Jeroen Smit (2009). Welke alumnus komt volgens u in aanmerking om de titel in 2014 toegekend te krijgen?



Nomineer!

Meld ons uw nominatie voor 1 april 2014:
j.j.koning@rug.nl of (050) 363 7595

Meer informatie over de verkiezing van de Alumnus van het Jaar en de eerdere winnaars is te vinden op:

www.rug.nl/alumni/alumnusvanhetjaar.

www.rugsteunt.nl

Via de crowdfunding-website www.rugsteunt.nl vragen wetenschappers van de Rijksuniversiteit Groningen steun bij het grote publiek voor hun onderzoek. Op dit moment kunt u, naast de *Gift for Infinity* (zie pagina 23), nog twee andere onderzoeken steunen: één naar de Dode Zeerollen en de andere naar het helpen van kinderen met de ernstige blaarziekte EB.



Bestuurswissel Ubbo Emmius Fonds



FOTO HH / OLIVIER MIDDENDORP

Sinds de start van het Ubbo Emmius Fonds in 1996 waren Lense Koopmans en Jan Zegering Hadders actief als bestuurslid. In 2013 namen beiden dan toch afscheid van het fonds. Ook Pamela Bouwmeester, Marjan Oudeman, Paul van Gelder en Ben Warner traden dit jaar terug als lid van het Algemeen Bestuur. Nieuwe bestuursleden zijn: Matthijs Bierman, Alexandra Jankovich, Marlies van Wijhe, Eddy Perdok en Jan Nooitgedagt.

Lense Koopmans tijdens zijn afscheid, eerder dit jaar, als president-commissaris van de Rabobank

International Business Research 2014

Kansen in Zuid-Afrika en India

International Business Research is een effectieve manier om uw zakelijke kansen in het buitenland in kaart te brengen. IBR is een project van de RUG, gelieerd aan de Faculteit Economie en Bedrijfskunde. Al 25 jaar lang reizen studenten elk jaar naar landen met een opkomende economie om hier tegen kostprijs onderzoek op maat te verrichten. Deze keer zal dat in Zuid-Afrika en India gebeuren.
In april 2014 zullen ouderejaars studenten vijf weken marktonderzoek verrichten in Zuid-Afrika en India. De onderzoeken kunnen variëren van consumenten en sectoranalyses tot eventuele import- en exportmogelijkheden. Daarnaast zou er ook gekeken kunnen worden naar partnerbedrijven of eventuele toetreding van de markt. Dit is afhankelijk van waar uw bedrijf naar op zoek is.
Voorafgaand aan het veldonderzoek zal er een uitgebreid voortraject plaatsvinden om de specifieke kennis en vaardigheden van de studenten te verbeteren. Om de kwaliteit van het project te waarborgen worden de studenten begeleid door docenten van de RUG en een uitgebreide Raad van Advies. Verder maakt IBR ook gebruik van lokale studenten om zo de taal en cultuurbarrières beter te overbruggen.
Denkt u dat IBR iets kan betekenen voor u of uw bedrijf of wilt u meer informatie? Schroom niet om contact op te nemen met info@ibr-groningen.nl of kijk op www.ibr-groningen.nl.

T.M.F.V. Archigenes

Benieuwd hoe het uw oud-studiegenoten Tandheelkunde is vergaan? Kom dan ook naar reünie op **zaterdag 29 maart 2014**. En, om alvast vrij te houden, op zaterdag **24 mei 2014** organiseert de Tandheelkunde Mondhygiëne Faculteitsvereniging de jaarlijkse Autorally. Dit keer is het een lustrumeditie. T.M.F.V. Archigenes hoopt u op één of meerdere activiteiten te zien.

Incompany en Maatwerk



Analyseren wat er aan de hand is, een team vormen, de koers bepalen, een plan maken en dat gestaag uitvoeren. Dat is in een notendop de aanpak van Ineke Donkervoort (1953), voorzitter van het College van Bestuur van het ROC Drenthe College. Sinds haar studie economie aan de VU heeft ze in vele organisaties opgetreden als verandermanager. Met de resultaatgerichte aanpak van een echte topsporter heeft ze ook het Drenthe College weer op koers gekregen. 'Ik zoek de grenzen op, want het kan altijd beter.'

Als studente economie aan de VU was Ineke Donkervoort al een vrouw met een missie. Ze roeide en ging mee naar de Olympische Spelen van Moskou in 1980. Die mentaliteit straalt ze nog steeds uit: achterover leunen is niet haar stijl: 'Ik ben niet het type dat op de winkel past. Als je interim manager bent, is er altijd iets mis: de organisatie is bijna failliet, mensen zitten ziek thuis. Ik analyseer eerst met mensen in en buiten de organisatie wat er aan de hand is en bepaal dan met een team wat een succesvolle koers zou kunnen zijn.'

Kenmerkend is haar doelgerichtheid. 'Het is belangrijk om een team te vormen en dan samen de route uit te stippelen. Een team dat past om een keukentafel, met mensen die dagelijks contact hebben met de werkvloer en goed weten wat daar gebeurt. Op die manier kom je tot betere besluiten.' Als duidelijk is welke kant de organisatie op moet gaan, wijkt ze niet meer van dat doel af. 'Aardbevingen voorbehouden, blijf ik scherp op koers richting het doel. Natuurlijk kom je onderweg obstakels tegen. Als je van Amsterdam naar Rome gaat, moet je de Alpen over. Je kunt wel denken bij de eerste Alp dat het meevalt als je naar oosten of westen uitwijkt, maar dat heeft geen zin. Je moet er vroeg of laat overheen.'

Wispelturigheid politiek

Donkervoort werkte als econoom bij de Rijksoverheid, ging als verandermanager aan de slag bij consultancybureau Boer & Croon en haalde de bezem door tal van organisaties in de sport, het onderwijs en de zorg. In 2007 verhuisde ze naar het Noorden en ging in Leeuwarden aan de slag als crisismanager bij de Openbare Scholen-

STELLING > *'In ons taalgebied ruilen we het academisch Nederlands al te vaak in voor*



gemeenschap Piter Jelles, waar vijf directeuren na de zomervakantie ziek thuis zaten. Het jaar erna diende zich de vacature bij het College van Bestuur van het Drenthe College aan: een ROC in zwaar weer. 'Die tijd hebben we gehad: we zijn het vijfde ROC van Nederland, financieel hebben wij het op orde.'

Hoewel het Drenthe College zelf goed draait, is Donkervoort niet tevreden. 'Een probleem is de wispelturigheid van de politiek, die er geen rekening mee houdt dat grote uitvoeringsorganisaties niet zo maar van koers kunnen veranderen. Politieke compromissen zijn lang niet altijd uitvoerbaar. Rekenen en taal voor iedereen of toch weer niet? Marktwerking of toch weer niet? Van een rekendocent kun je niet even een installateur maken. Gegeven de politiek en de veranderende omgeving moeten wij onze organisatie dus flexibiliseren. Huisvesting, arbeidsvoorwaarden, wachtgeldregelingen, maar ook cultuur zijn daar nog niet op afgestemd. Daar ligt dus een uitdaging.'

Onvoorspelbare arbeidsmarkt

Een zelfde uitdaging ligt in het verstandig omgaan met de maatschappelijke wens om mbo-instellingen flexibel in te laten spelen op de behoefte van de arbeidsmarkt. 'De arbeidsmarkt is onvoorspelbaar. Tot een jaar geleden riep iedereen dat we mensen moesten opleiden voor de zorg. Meer handen aan het bed. Maar voor veel leerlingen die vier dagen in de week werken en een dag naar school gaan in die sector zijn dit jaar de banen weggevallen. Hetzelfde gebeurt in de techniek. Bedrijven hebben geen werk voor onze leerlingen, dus ook geen opleidingsplaatsen. Maar als de economie straks aantrekt, krijgt het onderwijs het verwijt dat we niet de juiste mensen hebben opgeleid. Overigens is dat niet nieuw: toen ik jaren geleden als woordvoerder werkte voor minister Ien Dales moest er opeens meer blauw op straat komen. Ien zei toen: 'Ik heb echt geen blik agenten onder mijn bureau staan. Het kost vier jaar tijd om een agent op te leiden. Als die agenten nu niet in opleiding zijn, kan ik niet aan jullie wensen voldoen.'

Juist omdat de arbeidsmarkt onvoorspelbaar is, raadt Donkervoort jongeren aan hun passie te volgen. 'Laat jongeren een zo hoog mogelijk diploma halen in een vakgebied dat ze echt interesseert. Als je bijvoorbeeld gek op sport bent, ga dan een sportopleiding doen. Of je in dat domein werk vindt, weet je niet van te voren, maar met een zo hoog mogelijk diploma vergroot je kansen op werk in de toekomst. In elke opleiding dagen wij leerlingen uit ook algemene competenties te ontwikkelen: probleemoplossend vermogen, creativiteit, doorzettingsvermogen. Verder hebben we aandacht voor persoonlijke ontwikkeling. Allemaal zaken die bedrijven steeds belangrijker vinden. Vakkennis veroudert immers heel snel.'

Cursus in company

Haar eigen loopbaan weerspiegelt haar drive om zich te blijven ontwikkelen. 'Hoe druk ik het ook heb, ik maak altijd tijd voor een opleiding ernaast, omdat ik het belangrijk vind om te kunnen reflecteren op wat ik aan het doen ben.' Daarmee komt ze op de noodzaak om een leven lang te leren. 'Daar geloof ik heilig in. Ik heb na mijn studie economie veel cursussen en opleidingen gedaan, waaronder de flexibele Master of Marketing Strategy bij AOG School of Management. Ook voor onze medewerkers is het belangrijk dat ze zich blijven ontwikkelen. Om lesuitval te voorkomen halen we cursussen naar het Drenthe College. Vier keer per jaar plannen we een week zonder reguliere lessen en bieden wij medewerkers de mogelijkheid in huis cursussen te volgen. Medewerkers moeten er nog wel aan wennen om de cursussen in te passen tussen andere werkzaamheden en in te zien hoe belangrijk het is om te blijven leren. Maar zonder dat kun je je toch eigenlijk geen professional noemen. Bovendien is de tijd van life time employment voorbij. Blijven ontwikkelen betekent perspectief houden.'

> 'Hoe druk ik het ook heb, ik maak altijd tijd voor een opleiding ernaast'

Managers bij het Drenthe College volgen een eigen traject. Donkervoort: 'Manager-zijn in het onderwijs is echt een vak. Een goede manager moet iets toevoegen aan het team en luistert naar mensen op alle niveaus. Dan pas hakt hij een knoop door en is iemand het daar niet mee eens, dan gaat hij opnieuw het gesprek aan.'

Samen met AOG School of Management heeft ze daarom een incompany leergang Strategisch Leiderschap ontwikkeld. Die leergang is eerst gevolg door het Centraal Management Team (CMT), en vervolgens een iets ander versie door de opleidingsmanagers van Drenthe College. Het CMT doet nu een vervolg, waarbij er ook input verzameld wordt voor het strategisch plan voor de periode 2014-2017. 'Doordat we dit in company doen, hebben we de leergang kunnen afstemmen op wat wij zelf nodig hebben. Daarover heb ik pittige gesprekken gevoerd, ik ben een zeer kritische klant. Ik wil bijvoorbeeld precies weten welke docenten de leergang geven. Is een docent ziek, dan wil ik invloed hebben op wie de vervanger wordt.' Ook voor de managers zelf is de leergang geen vrijblijvende zaak. 'Andere overleggen zeggen we er voor af, want niets is belangrijker dan dit traject met z'n allen zorgvuldig te doorlopen. Eigenlijk verzuimt er nooit iemand. Heel belangrijk is dat wij door dit traject meer een team worden en dat wij een zelfde referentiekader krijgen. Dat gaat de organisatie echt vooruit helpen. Men vindt het zelfs zo belangrijk, dat vier managers zich hebben aangemeld voor het flexibele mastertraject.'

TEKST > **MARJAN BROUWERS**

Agenda

AOG school of management

In het voorjaar 2014 starten de volgende programma's:

- Strategic Business Sales
- Strategisch Programmamanagement
- Excelleren in Onderwijsbestuur
- Kopstudie MBA
- Meesterschap in Adviseren
- Verandermanagement
- Master of Science Bedrijfskunde (MSc/drs.)
- HR-Strateeg
- Leiderschap in Management
- Talent en Organisatie Ontwikkeling
- Public Strategy Course
- Strategisch Leiderschap
- Psychologie in Organisaties
- Leiderschap in Sustainability
- Bestuurlijk Leiderschap
- Summer Academy

PROEFCOLLEGE BEZOEKEN?
Kijk voor meer informatie op: www.aog.nl

Academie-portretten

Aanwinsten

Sinds de stichting in 1614 heeft de Groningse universiteit de traditie dat het portret van emeriti-hoogleraren wordt aangeboden aan de alma mater.



L.T.W. de Jong-van den Berg
Sociale farmacie en farmaco-epidemiologie (1998-heden)
door Annemiek Vos



A.P. Buunk
Sociale psychologie (1990-2012)
door Dorine Kuiper

Inlichtingen over schenking van portretten: emeritus prof.dr. G. Boering, tel. (050) 541 6483 / gtboering@hetnet.nl of directeur Universiteitsmuseum Rolf ter Sluis, r.ter.sluis@rug.nl. Meer afbeeldingen staan op www.rug.nl/museum.

Oraties

Tenzij anders vermeld beginnen oraties om 16.15 uur. Meer informatie: afdeling Communicatie, tel. (050) 363 4444, communicatie@rug.nl of raadpleeg de rubriek 'Nieuws en agenda' op www.rug.nl. Wijzigingen voorbehouden.

LETTEREN

14 januari 2014
prof.dr. J. (Joost) Herman
Globalisation Studies and Humanitarian Action

ECONOMIE EN BEDRIJFSKUNDE

21 januari 2014
prof.dr. A.R. (Adriaan) Soetevent
Micro-economie

11 maart 2014
prof.dr. M. (Machiel) Mulder
Regulering energiemarkten

8 april 2014
prof.dr. L (Bert) Schoonbeek
Toegepaste speltheorie

22 april 2014
prof.dr. L.H. (Lex) Hoogduin
Financiële markten en instituties

RECHTSGELEERDHEID

28 januari 2014
prof.mr.dr. H.K. (Hanny) Elzinga
Academisch onderwijs

WISKUNDE EN NATUURWETENSCHAPPEN

11 februari 2014
prof.dr. F.F.S. (Floris) van der Tak
Submillimeter-sterrenkunde

MEDISCHE WETENSCHAPPEN

18 februari 2014
prof.dr. M.L. (Manfred) Eggersdorfer
Gezond ouder worden

4 maart 2014
prof.dr. U. (Ute) Bültmann
Arbeid en gezondheid

18 maart 2014
prof.dr. A.J. (Andries) Smit
Interne geneeskunde

25 maart 2014
prof.dr. F.K.L. (Fred) Spijkervet
Mondziekten, kaak- en aangezichtschirurgie

1 april 2014
prof.dr. J.G.M. (Judith) Rosmalen
Psychiatrische epidemiologie

15 april 2014
prof.dr. D. (Deniz) Baskent
Auditieve perceptie

29 april 2014
prof.dr. G. (Gerard) Dijkstra
Maag-, darm- en leverziekten



Colofon

28e jaargang
4e nummer/december 2013
ISSN 0921-1721

Broerstraat 5 is een gratis kwartaalmagazine voor alle afgestudeerden en gepromoveerden van de Rijksuniversiteit Groningen, inclusief oud-cursisten van de Academische Opleidingen Groningen. *Broerstraat 5* wil ertoe bijdragen dat het contact tussen de universiteit en iedereen die daar onderwijs heeft gevolgd in stand blijft en zo mogelijk intensiever wordt. Heeft u opmerkingen of ideeën? Laat het ons weten!

Redactieadres
Redactie Broerstraat 5
Postbus 72
9700 AB Groningen
redactieB5@rug.nl

Internet
www.rug.nl/broerstraat5

Volg de RUG op

Redactie
Fenneke Colstee–Wieringa
Gert Gritter
Josca Westerhof
Bert Wolfkamp

Hoofdredactie
Fenneke Colstee-Wieringa

Ontwerp en lay-out
In Ontwerp, Assen

Druk
Habo DaCosta, Vianen
Oplage 73.000

Adreswijzigingen
De RUG hecht veel waarde aan contact met oud-studenten. Conform de Wet Bescherming Persoonsgegevens gaat de universiteit zorgvuldig met adresgegevens om. Indien u wijzigingen wilt doorgeven of contact niet op prijs stelt, dan kunt u zich wenden tot:

Alumnirelaties RUG
Rijksuniversiteit Groningen
Postbus 72
9700 AB Groningen
Telefoon (050) 363 30 61
alumni@rug.nl

Like us on facebook!
www.facebook.com/universiteitswinkel

rijksuniversiteit groningen

Universiteitswinkel

10% korting

In 2014 bestaat de RUG 400 jaar.
Bestel nu alvast lustrum-artikelen
met 10% korting!

Kijk op www.rug.nl/winkel en gebruik de vouchercode: FPJWH

RUG400
hooded sweater



RUG400
paraplu



RUG400
T-shirt m/v



Bestel via onze webshop: www.rug.nl/winkel

Universiteitswinkel
Oude Kijk in 't Jatstraat 39
www.rug.nl/winkel

Bestellen
T (050) 363 27 00
F (050) 363 72 00
E universiteitswinkel@rug.nl

www.rug.nl/winkel

Winter arrangement in het 3-sterren University Hotel



3-daags weekendarrangement

1 x ontvangst met koffie/thee en lekkernij
2 x overnachting
2 x ontbijt

€ 74,50 p.p.

(op basis van een tweepersoonskamer, toeslag éénpersoonskamer € 15,00 per nacht)

Voor onder andere familieleden van studenten en alumni.
Voor meer informatie en reserveringen: www.rug.nl/hotel

University Hotel Groningen
Kleine Kromme Elleboog 7-b
9712 BS Groningen
050 - 311 34 24
www.rug.nl/hotel





Alumnus Sjerp Martin maakte enkele jaren geleden de overstap van bankdirecteur naar wijnboer in Portugal (zie ook pagina 7).
Op de Quinta de Religães, een kleinschalige wijnmakerij in het Vinho Verde gebied, produceert hij kwaliteitswijnen die internationaal zijn gelauwerd: twee witte (Loureiro en Chardonnay) en een rosé (Touriga Nacional/Tinta Roriz).

Proef de wijnen van Quinta de Religães en steun de Gift for Infinity

Speciaal voor zijn mede-alumni heeft Sjerp Martin een bijzondere aanbieding, ter ere van het 400-jarig bestaan van de RUG. U kunt de wijnen van Quinta de Religães nu bestellen voor de aantrekkelijke prijs van € 45,– per doos van zes flessen. U steunt daarmee bovendien het Gift for Infinity-onderzoek 'Actief oud is goud' (zie pagina 23). Van elke verkochte doos gaat maar liefst € 12,– naar dit project.

(De genoemde prijs is exclusief verzendkosten vanuit Nederland. Bij een bestelling vanaf vier dozen worden geen verzendkosten in rekening gebracht).

Zo werkt het

Geef uw bestelling en adres door via: martin@quintadereligaes.com. U ontvangt dan per mail een bevestiging. Maak het verschuldigde bedrag, inclusief eventuele verzendkosten over naar NL 05 RABO 0116449241 t.n.v. S. Martin, Castelo de Paiva. De wijnen worden u dan zo spoedig mogelijk toegestuurd.

Gift for Infinity-wijn

www.quintadereligaes.com

Op stage in de tropen bepaalden ze hun koers. De ene alumna geneeskunde begint straks met de opleiding tot gynaecoloog. De andere volgt een master wildlife biology.

TEKST >
ELLIS ELLENBROEK
FOTO (L) >
BERT DE GRAAF

LINDE VAN GENUGTEN (27)

STUDIE > geneeskunde van 2004 - 2012
IS > net aangenomen als gynaecoloog in opleiding in Medisch Centrum Leeuwarden
HUIS > appartement in Leeuwarden
HUISHOUDEN > lat-relatie
SALARIS > tussen 2100 en 2400 euro netto, afhankelijk van gedraaide diensten



'In mijn eerste jaar geneeskunde heb ik nog getwijfeld of ik niet liever verpleegkundige wilde worden. Die hebben veel intensiever contact met patiënten dan artsen. Maar ik dacht: Als ik switch, ben ik de rest van mijn leven gefrustreerd als een arts iets doet waar ik het niet mee eens ben.
Contact met mensen is waar ik het voor doe. Behalve iets met mensen, wou ik lange tijd ook iets met de tropen. Dat kwam door mijn vader. Hij is hoogleraar internationaal recht en heeft mij twee keer meegenomen naar Zuid-Afrika. Ik dacht toen: Hier wil ik later gaan wonen! Dit is het!
Ik ben twee keer op stage geweest in Uganda. De eerste keer, na mijn bachelor, maakte ik voor het eerst een bevalling mee. In het ziekenhuis van Kampala. Ik zal die bevalling nooit vergeten. Die mevrouw heette Annet, zo heet mijn moeder ook. Ze kreeg een dochter en noemde die Linda. Ik heet Linde, maar dat wist die mevrouw niet. Dat is dan toch wel heel toevallig.
Van de tropengeneeskunde verschoof mijn voorkeur na die eerste stageperiode naar de gynaecologie. Het is een afwisselend en heel uitdagend specialisme. Het prikkelt me. Ik vind de theorie interessant en de verloskamers zijn het mooiste wat er is.
Als gynaecoloog opereer je zelf, dat spreekt me ook aan. En dan natuurlijk het communicatieve aspect. Geen vrouw vindt het leuk in een gynaecologische stoel te liggen, het is mijn uitdaging hen op hun gemak te stellen en te zorgen dat ze met een goed gevoel weggaan.
Het afgelopen jaar heb ik als basisarts in Deventer gewerkt, ik kon daar na mijn coschappen blijven. Ik heb er meer dan 150 bevallingen gedaan. In het nieuwe jaar begin ik in Leeuwarden aan de opleiding tot gynaecoloog.
Naar de tropen ga ik zeker nog terug, maar niet om te werken. Ik heb er veel vrouwen en kinderen dood zien gaan die niet dood hadden hoeven gaan. Ik kan daar niet mee omgaan.'

LUTSKE VAN DER SCHAFT (27)

STUDIE > bachelor biologie van 2004-2007, geneeskunde van 2007-2012
IS > student in Edingburgh en ontwerpster van tassen en sieraden; www.lutskevanderschaft.nl
HUIS > studentenaccomodatie
HUISHOUDEN > single
INKOMEN > 7000 euro VSBfonds beurs, spaargeld en lening van ouders. Verdiende in 2013 564 euro aan haar tassen



'Als kind zag ik mezelf in een jeep rijden, op zoek naar zieke dieren om te verdoven. Ik wilde werken in een avontuurlijke en primitieve omgeving. Uit belangstelling voor de natuur en natuurbehoud deed ik eerst een bachelor biologie. Ik stapte over op geneeskunde nadat ik geïnteresseerd was geraakt in het menselijk lichaam. Een stage in Suriname maakte veel indruk. Op de afdeling kindergeneeskunde van het ziekenhuis van Paramaribo zag ik allerlei kinderen uit het binnenland, soms heel erg ziek. Ze hadden vaak uren in een boomstammenboot gevaren, en dan nog eens uren met een jeep. Ik kreeg ook de kans een medische zendingspost diep in het binnenland te bezoeken. Fascinerend om te zien hoe de mensen kleine klachten zelf kunnen behandelen, met lokale remedies, via medicijnmannen. Ik raakte doordrongen van het belang van het tropisch regenwoud met zijn verscheidenheid aan planten en dieren. Het regenwoud wordt constant bedreigd door bijvoorbeeld goudwinning en houtkap. Ik wil me inzetten voor het behoud ervan. Ik wil mensen laten inzien wat een geweldig en belangrijk stuk natuur het is. Daarom grijp ik weer terug op mijn studie biologie. Ik knoop aan mijn bachelor nu een master wildlife biology and conservation vast, in Edingburgh. Eind september is de master begonnen, hij duurt een jaar.
Een dokter in een witte jas zal ik niet worden. Maar ik zit nog niet vast aan een richting, of een land. Conflictsituaties tussen mens en dier intrigeren mij ook. Door de groei van de wereldbevolking komen mensen steeds dichter bij dieren te wonen, met grotere kans op overdracht van ziektes van dieren op mensen of andersom. Geneeskunde en biologie combineren heel goed. Ook de sieraden en de tassen die ik ontwerp passen in het plaatje. Die tassen zijn van restlappen leer die zo nuttig gebruikt worden. Ik ontwerp ze, mijn moeder stikt ze in elkaar. Tien procent van de opbrengst geef ik aan de Boliviaanse dierenbeschermingsorganisatie Inti Wara Yassi.'